

แบบแผนและองค์ประกอบ ของศาสนสถานไทย

แบบแผนและองค์ประกอบ ของศาสนสถานไทย

ลักษณะและองค์ประกอบของเจดีย์

แบบแผนและองค์ประกอบ ของศาสนสถานไทย

ลักษณะและองค์ประกอบของเจดีย์
ลักษณะและองค์ประกอบของปราสาท

แบบแผนและองค์ประกอบ ของศาสนสถานไทย

ลักษณะและองค์ประกอบของเจดีย์

ลักษณะและองค์ประกอบของปราสาท

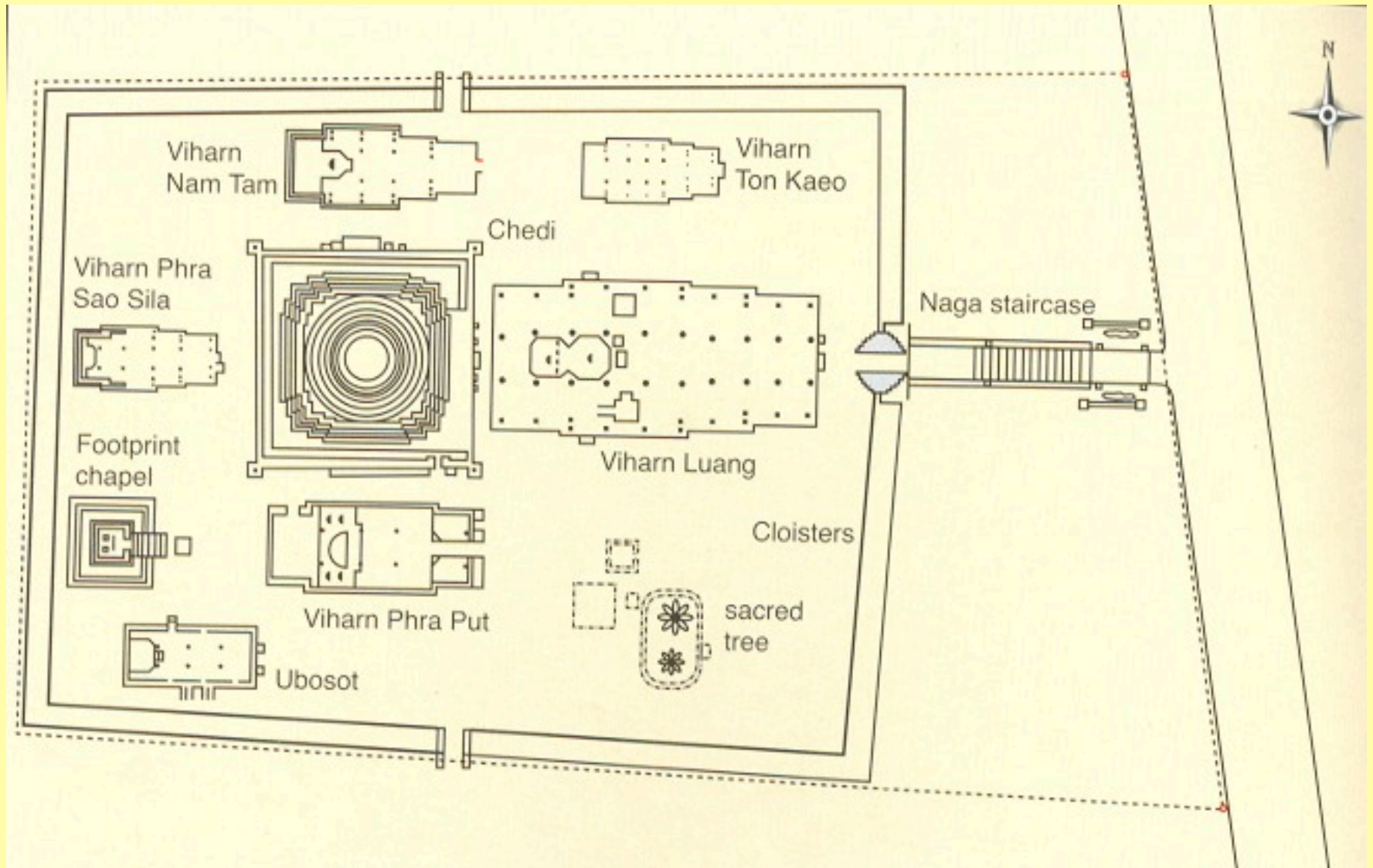
ลักษณะและองค์ประกอบของโบสถ์ วิหาร หอไตร

การใช้พื้นที่ในศาสนสถาน ประกอบด้วย
1 เขตพุทธาวาส 2 เขตสังฆาวาส 3 เขตธรณีสงฆ์

การใช้พื้นที่ในศาสนสถาน ประกอบด้วย
1 เขตพุทธาวาส 2 เขตสังฆาวาส 3 เขตธรณีสงฆ์

แผนผังวัดพระธาตุลำปางหลวง และคติจักรวาล

ความหมายของเจดีย์

ความหมายของเจดีย์

1. ธาตุเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า

ความหมายของเจดีย์

1. ธาตุเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า
พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ

ความหมายของเจดีย์

1. ธาตุเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า
พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ
2. บริโศกเจดีย์ : สังฆนียสถานอันสำคัญทางพุทธศาสนา

ความหมายของเจดีย์

1. ธาตุเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า
พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ
2. บริโณคเจดีย์ : สังกะสีสถานอันสำคัญทางพุทธศาสนา
หรือที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ เช่น

ความหมายของเจดีย์

1. ธาตุเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า
พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ
2. บริโณคเจดีย์ : สังฆนียสถานอันสำคัญทางพุทธศาสนา
หรือที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ เช่น
สถานที่ประสูติ

ความหมายของเจดีย์

1. ชาติเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า
พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ
2. บริโภคเจดีย์ : สังฆนียสถานอันสำคัญทางพุทธศาสนา
หรือที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ เช่น
สถานที่ประสูติ
สถานที่ตรัสรู้

ความหมายของเจดีย์

1. ธาตุเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า
พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ
2. บริโณคเจดีย์ : สังฆนียสถานอันสำคัญทางพุทธศาสนา
หรือที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ เช่น
สถานที่ประสูติ
สถานที่ตรัสรู้
สถานที่ปฐมเทศนา

ความหมายของเจดีย์

1. ธาตุเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า
พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ
2. บริโภคเจดีย์ : สังฆนียสถานอันสำคัญทางพุทธศาสนา
หรือที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ เช่น
สถานที่ประสูติ
สถานที่ตรัสรู้
สถานที่ปฐมเทศนา
สถานที่ปรินิพพาน

ความหมายของเจดีย์

1. ธาตุเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า
พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ
2. บริโณคเจดีย์ : สังฆนียสถานอันสำคัญทางพุทธศาสนา
หรือที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ เช่น
สถานที่ประสูติ
สถานที่ตรัสรู้
สถานที่ปฐมเทศนา
สถานที่ปรินิพพาน
3. ธรรมเจดีย์ : คาถาแสดงพระอริยสัจ หรือคัมภีร์ทางพุทธศาสนา

ความหมายของเจดีย์

1. ธาตุเจดีย์ : สิ่งก่อสร้างที่ใช้บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า
พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ
2. บริโณคเจดีย์ : สังฆนียสถานอันสำคัญทางพุทธศาสนา
หรือที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ เช่น
สถานที่ประสูติ
สถานที่ตรัสรู้
สถานที่ปฐมเทศนา
สถานที่ปรินิพพาน
3. ธรรมเจดีย์ : คาถาแสดงพระอริยสัจ หรือคัมภีร์ทางพุทธศาสนา
4. อุเทสิกะเจดีย์ : ของที่สร้างขึ้น เจตนาอุทิศถวายต่อพระพุทธเจ้า

สถานที่ประสูติ สวนลุมพินี

ตรัสรู้ พุทธคยา

ปฐมเทศนา สารนาถ

ปรินิพพาน กุสินารา

หัวใจพระพุทธศาสนา

เยဇัมมา เหตุปโปภา

เตสัง เหตุ ตถาคโต

เตสญจะโย นโร โหจะ

เอวังวาที มหาสมโณติ

ธรรมเหล่าใด เกิดแต่เหตุ

พระตถาคตเจ้า ตรัสเหตุของธรรมเหล่านั้น

และความดับของธรรมเหล่านั้น

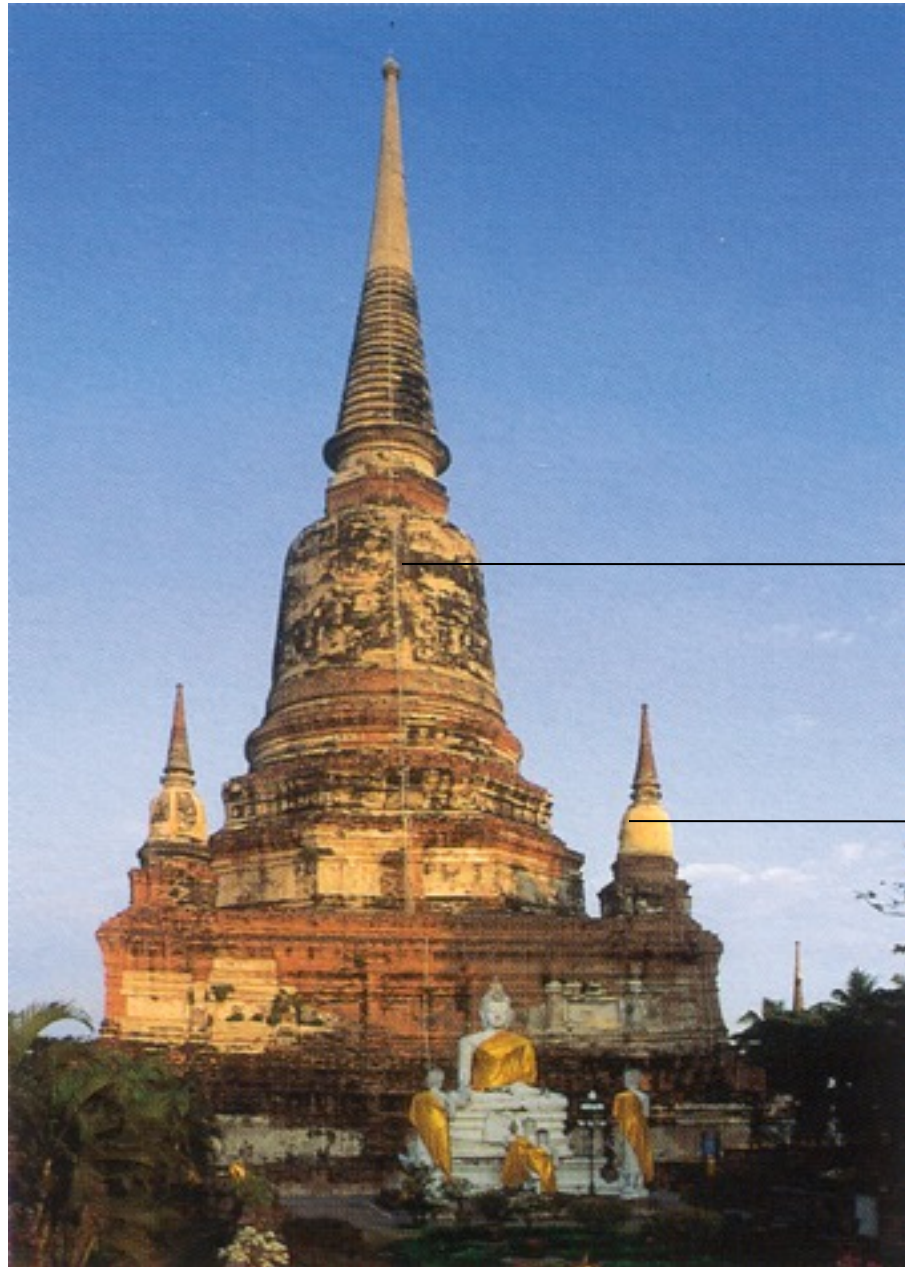
พระมหาสมณะ มีวาทีตรัสไว้ดังนี้

เจดีย์ประเภทต่างๆ

- **เจดีย์ประธาน :** เจดีย์ที่สร้างเป็นหลักของวัดมีขนาดใหญ่ที่สุดและสร้างอยู่ในตำแหน่งที่เด่นสมเป็นประธานแก่เจดีย์อื่นๆ
- **เจดีย์ประจำมุม:** ระบุตำแหน่งของเจดีย์ว่าอยู่ประจำมุมทั้งสี่ หรือประจำทิศทั้งสี่ของเจดีย์ประธาน มีขนาดเล็กกว่าเจดีย์ประธาน บางครั้งเรียกว่า **เจดีย์ประจำทิศ**
- **เจดีย์ราย :** เจดีย์ที่มีขนาดเล็กสร้างเรียงรายรอบบริเวณของเจดีย์ประธานโดยอยู่ถัดออกมาจากเจดีย์ประจำมุม และเจดีย์ประจำทิศ

เจดีย์วัดใหญ่ชัยมงคล
พระนครศรีอยุธยา

เจดีย์ประธาน

เจดีย์ประจำมุม

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงระฆัง :

เจดีย์ที่มีองค์ระฆังเป็นลักษณะเด่น
โดยมีฐานรองรับอยู่ส่วนล่าง
เหนือองค์ระฆังเป็นส่วนยอด
มีบัลลังก์รูปสี่เหลี่ยม, ปล้องไฉน
และปลีทรงกรวยแหลม

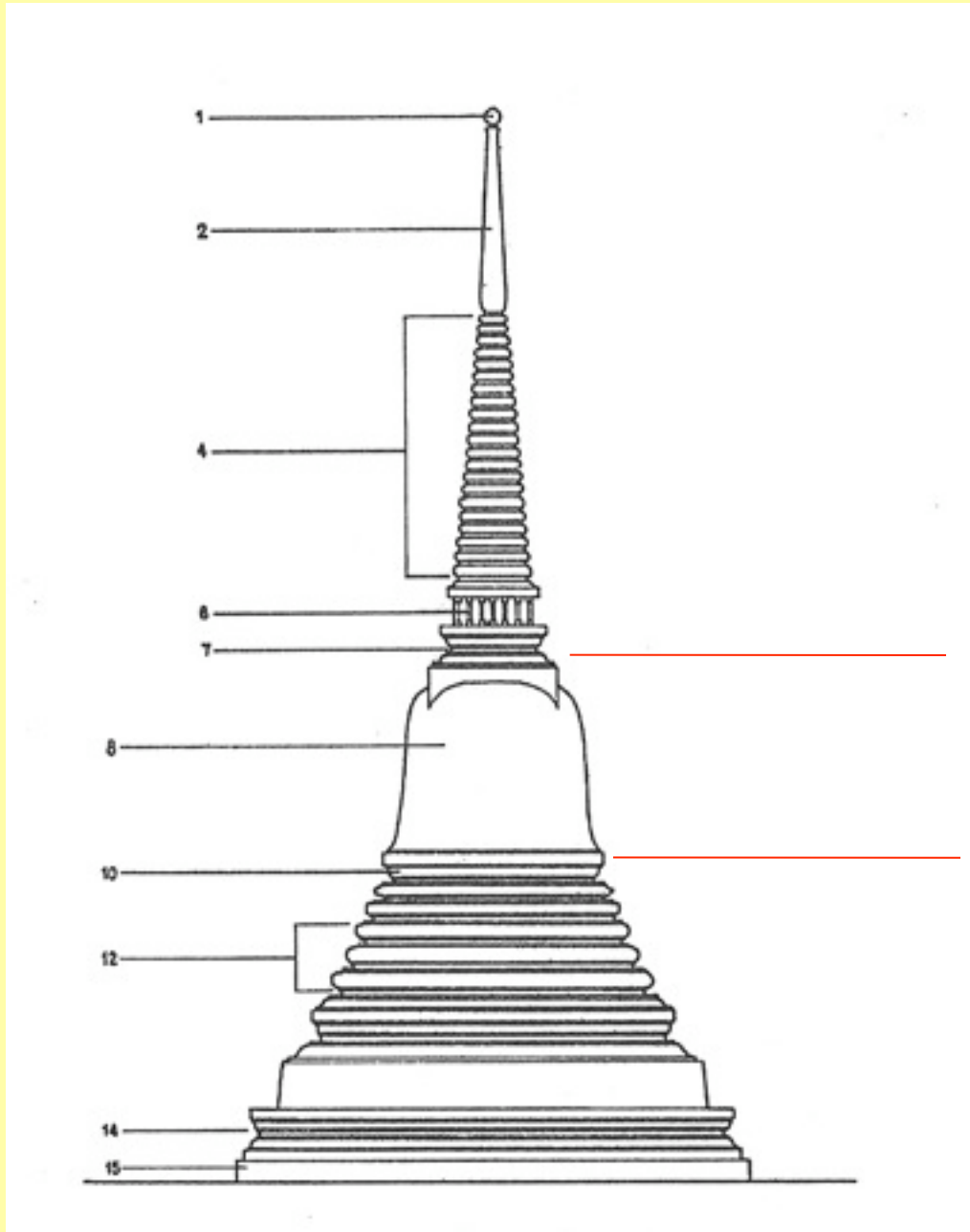
ลักษณะของเจดีย์ทรงกลม

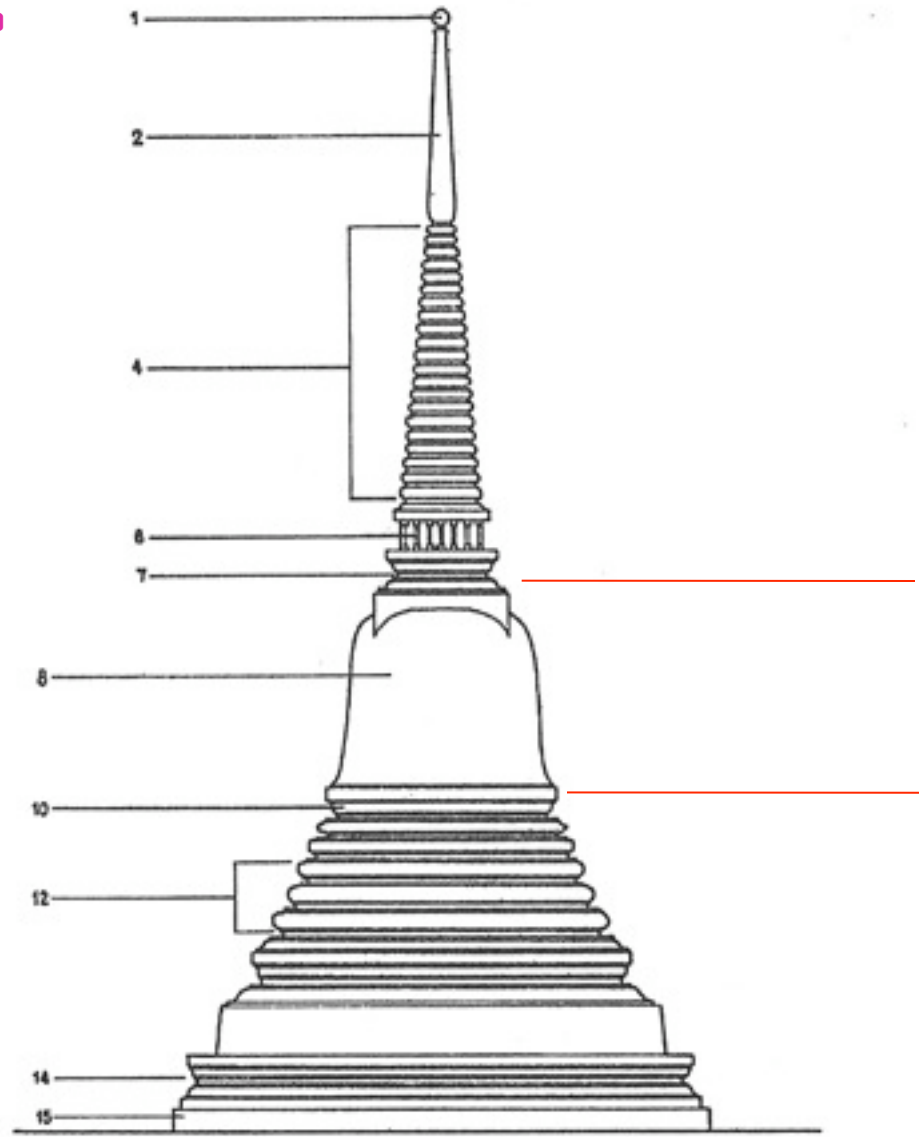
สถูปสาญจี

Ponala Pind

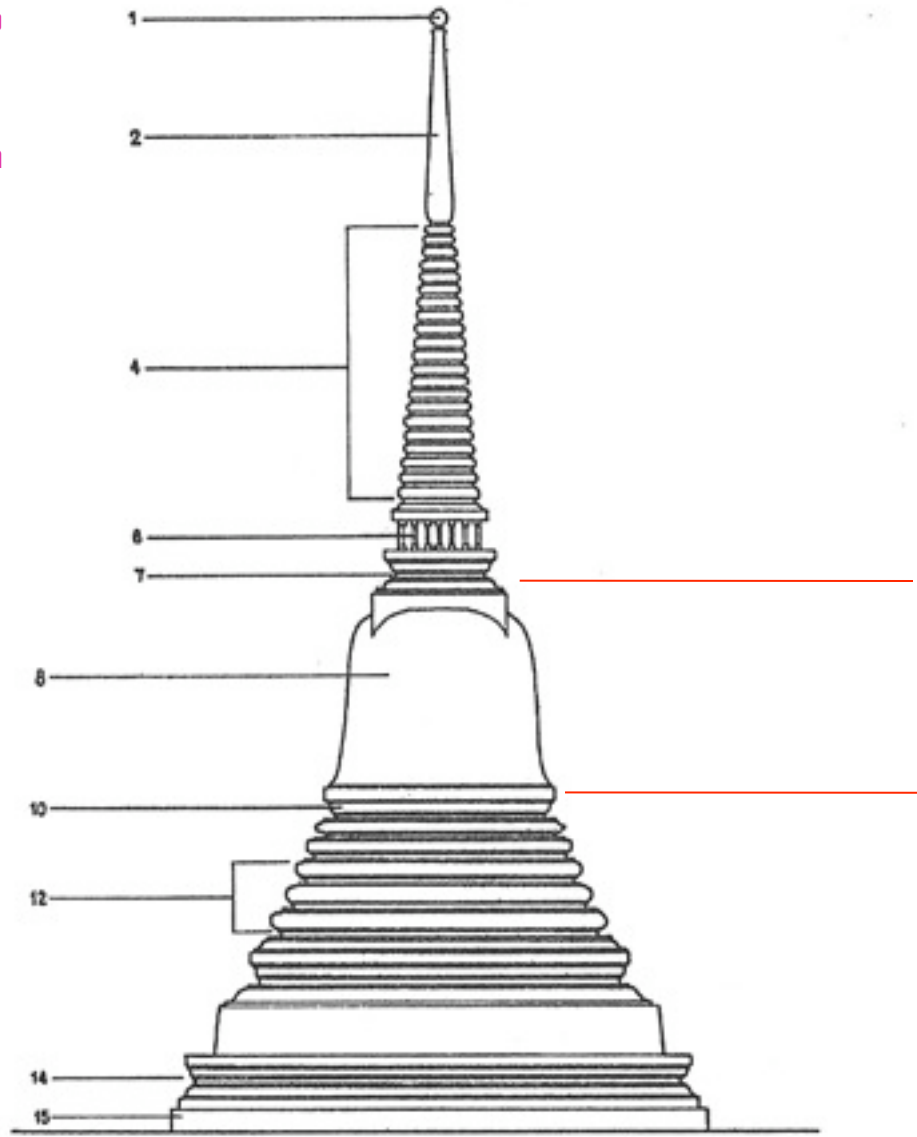

ลูกแก้ว

ลูกแก้ว

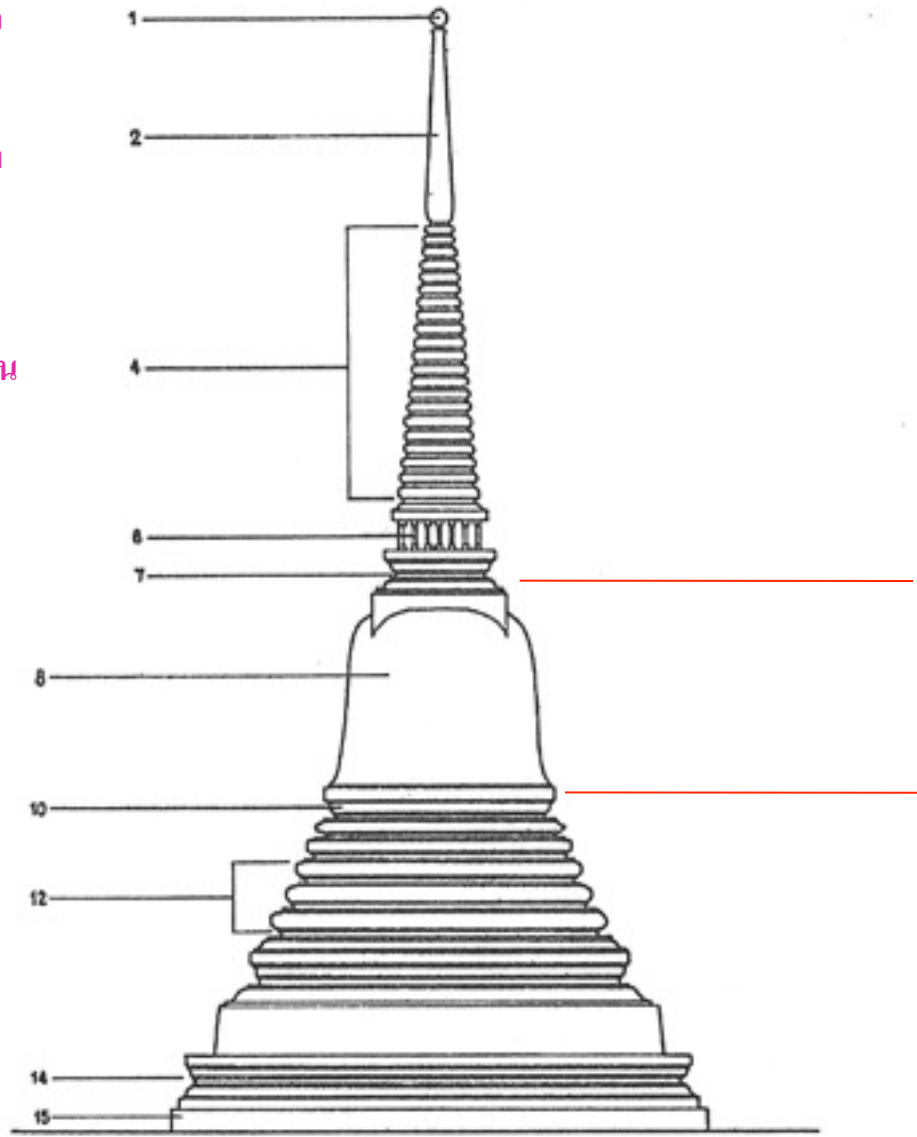
ปลียอด

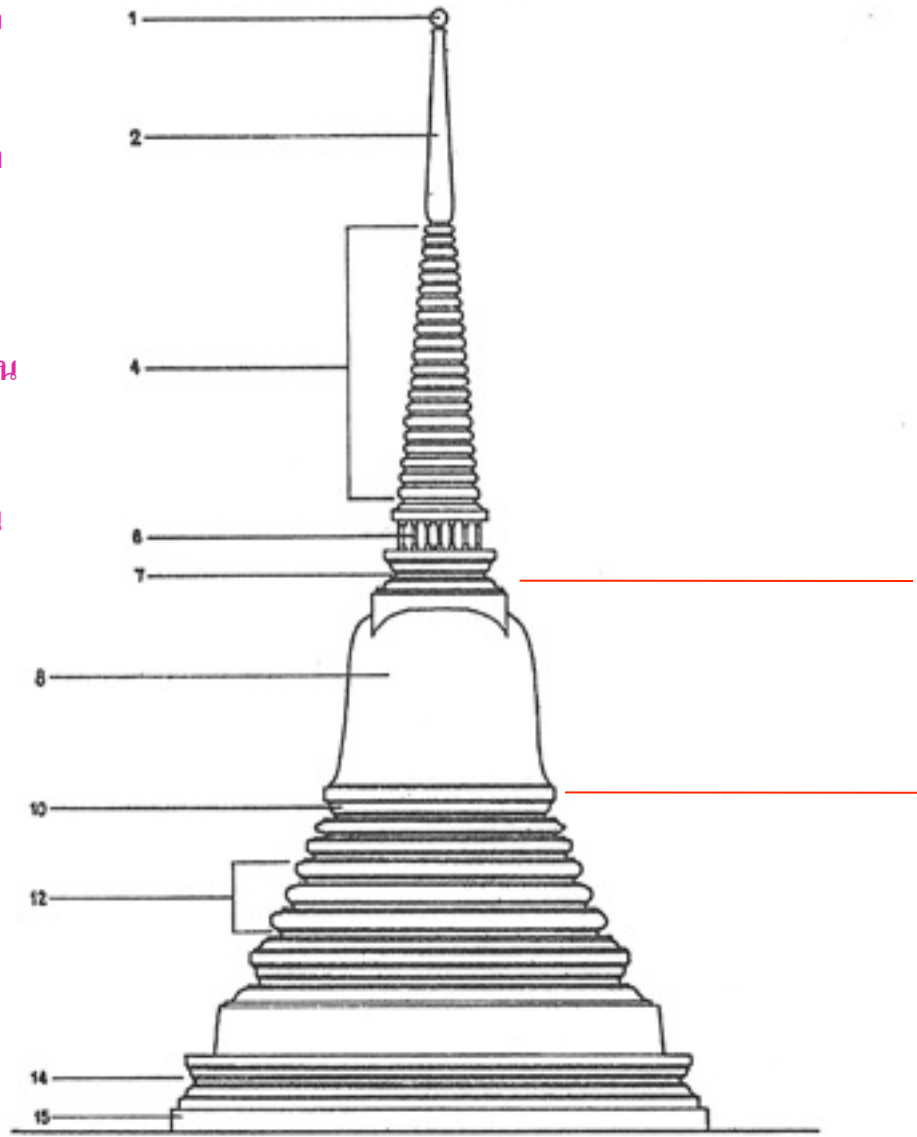
ลูกแก้ว

ปลียอด

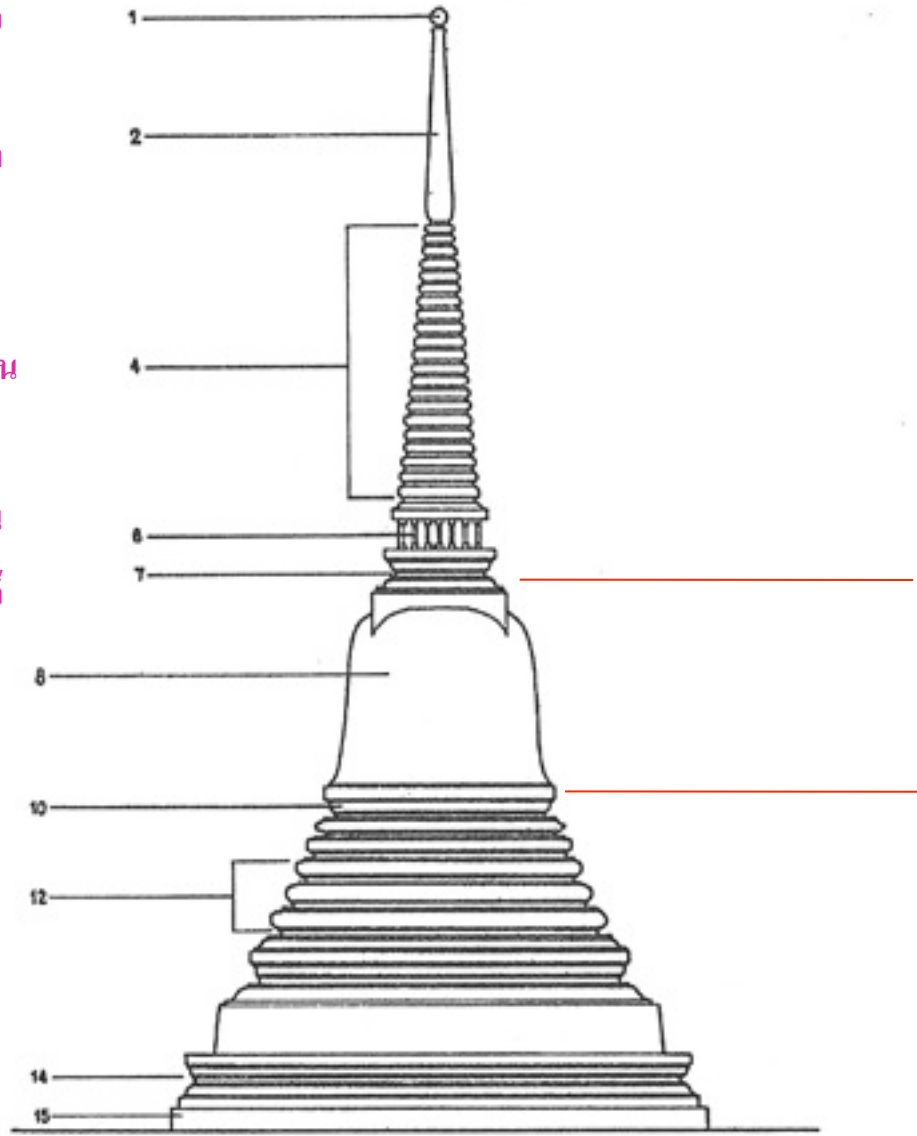
ปล้องไฉน

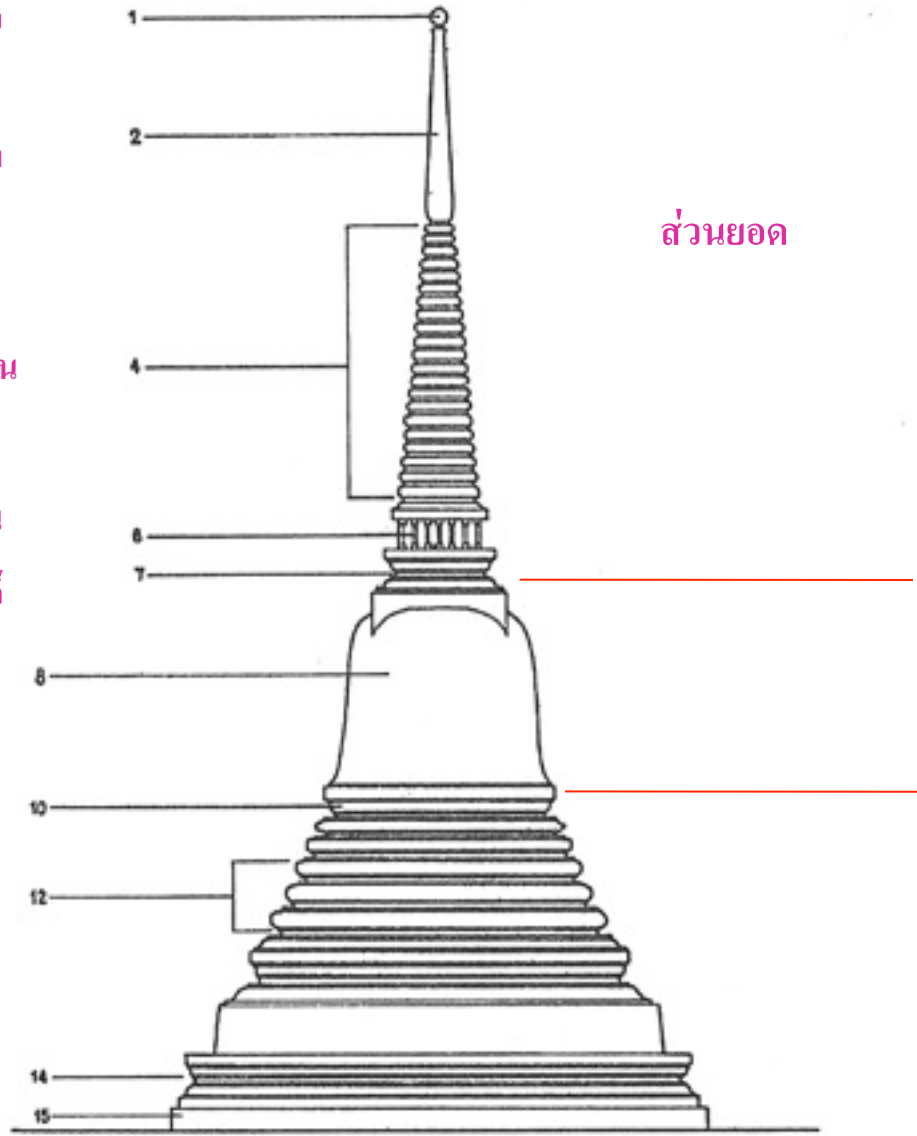
ลูกแก้ว
ปลียอด
ปล้องไฉน
ก้านฉัตรและเสาศาหาม

ลูกแก้ว
ปลียอด
ปล้องไฉน
ก้านฉัตรและเสาทาน
บัลลังก์

ลูกแก้ว
ปลียอด
ปล้องไฉน
ก้านฉัตรและเสาทาน
บัลลังก์

ลูกแก้ว

1

ปลียอด

2

ปล้องไฉน

4

ก้านฉัตรและเสาทาน

6

บัลลังก์

7

องค์ระฆัง

8

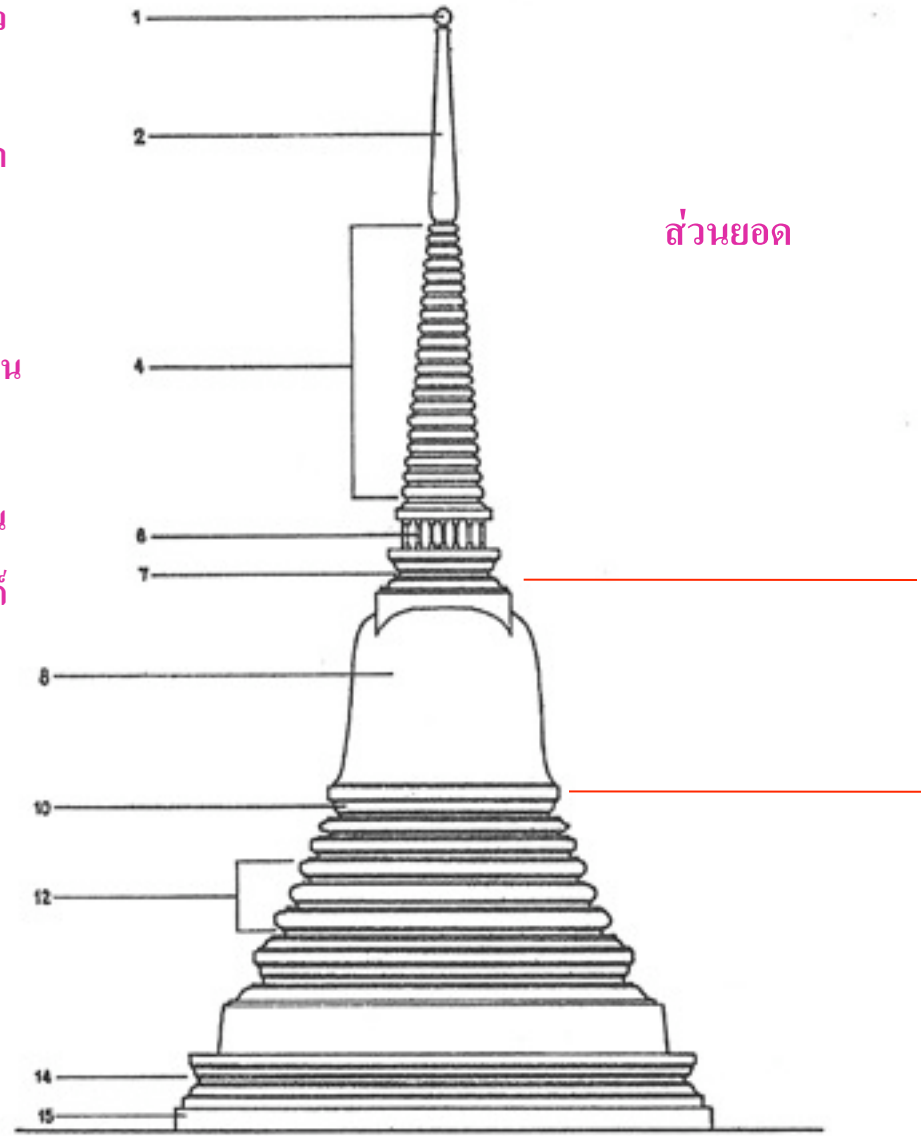
10

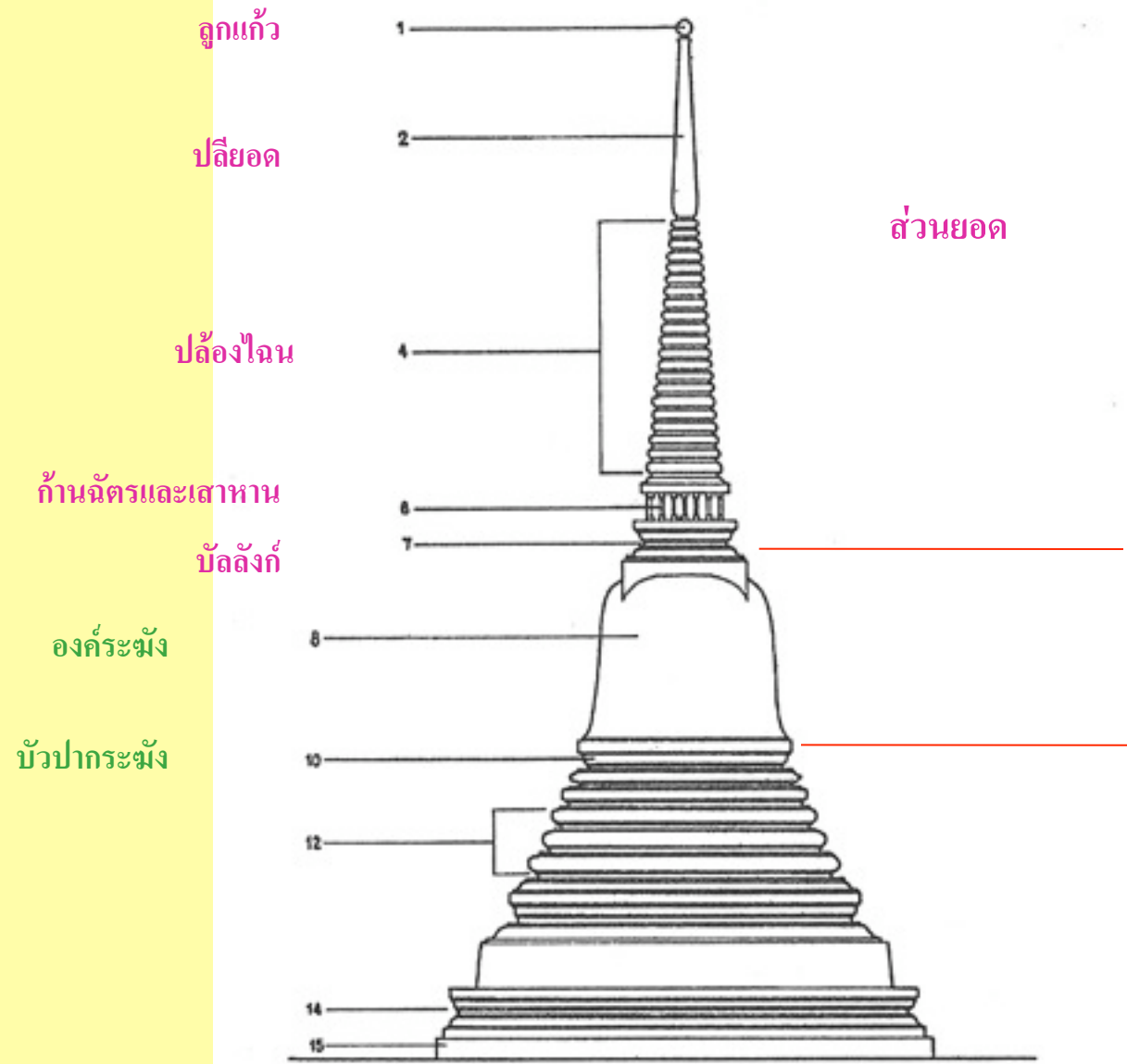
12

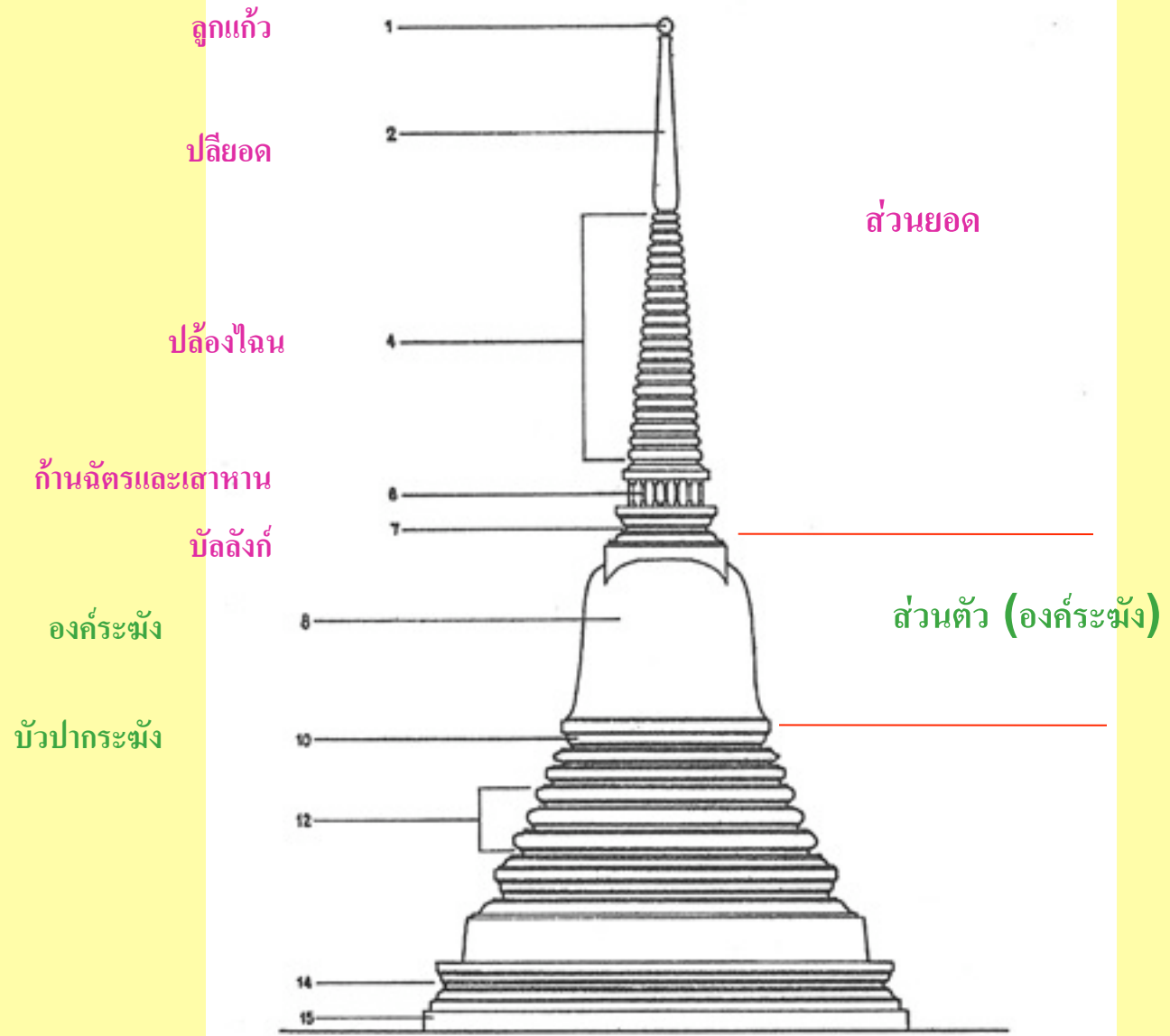
14

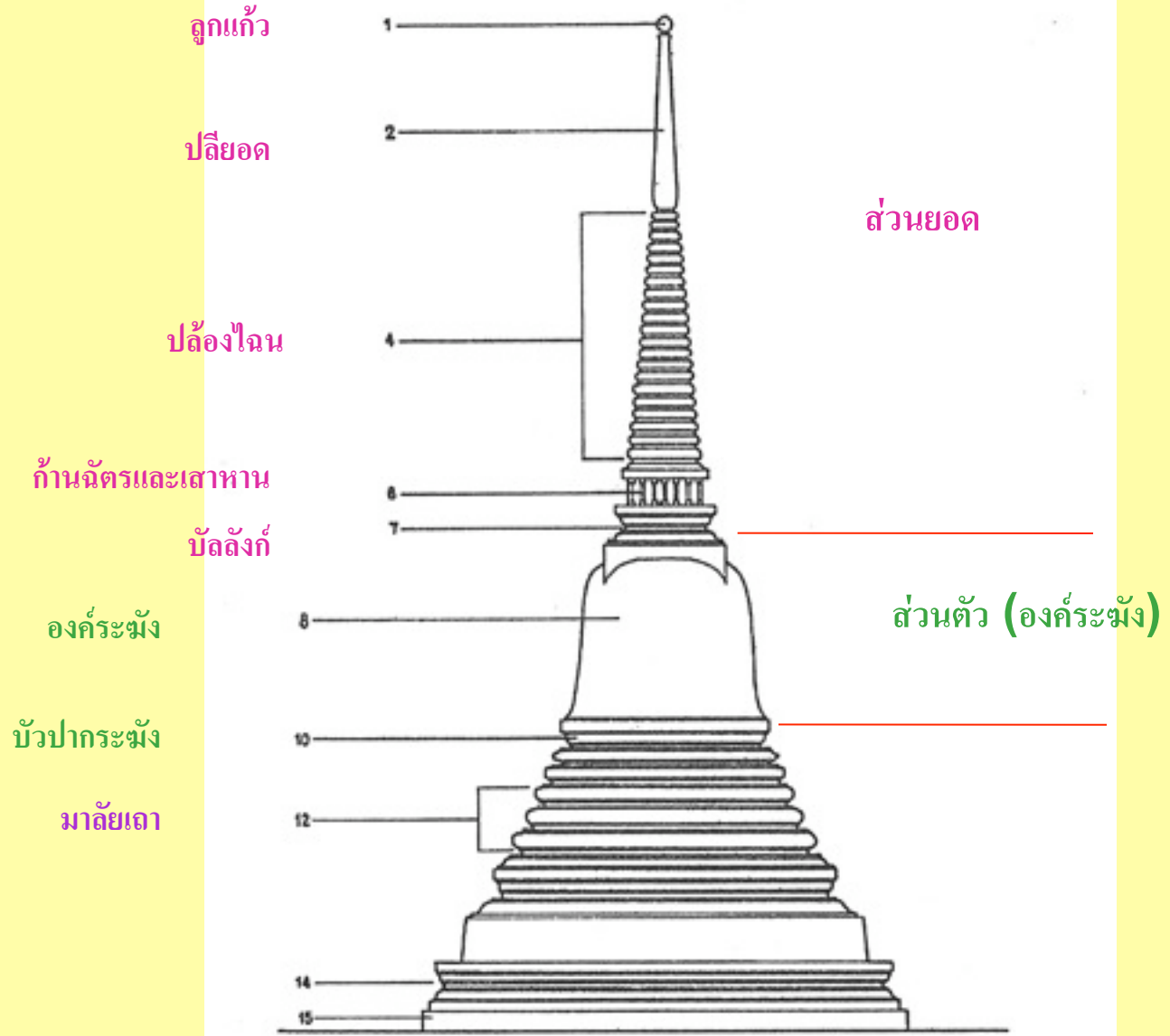
15

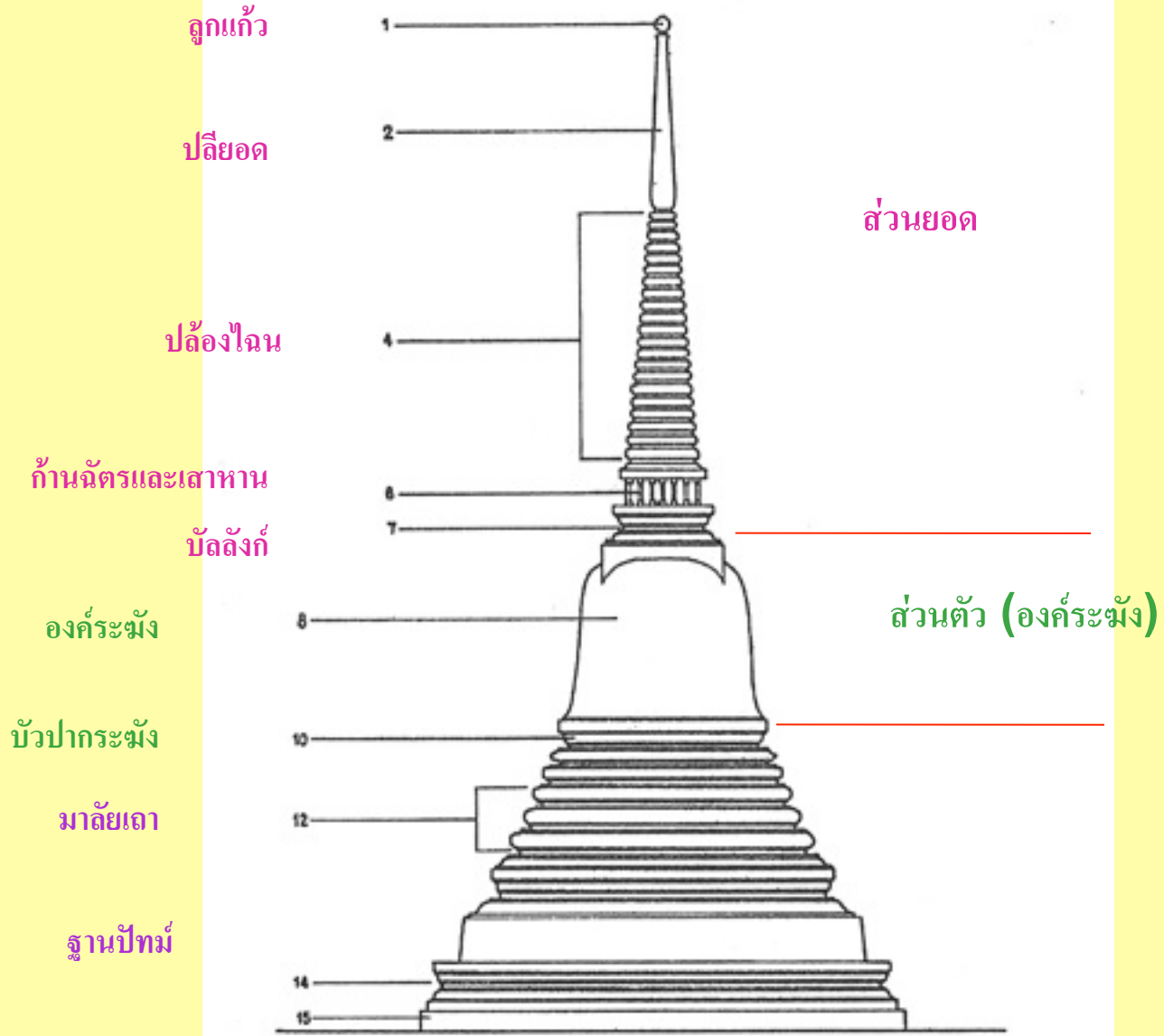
ส่วนยอด

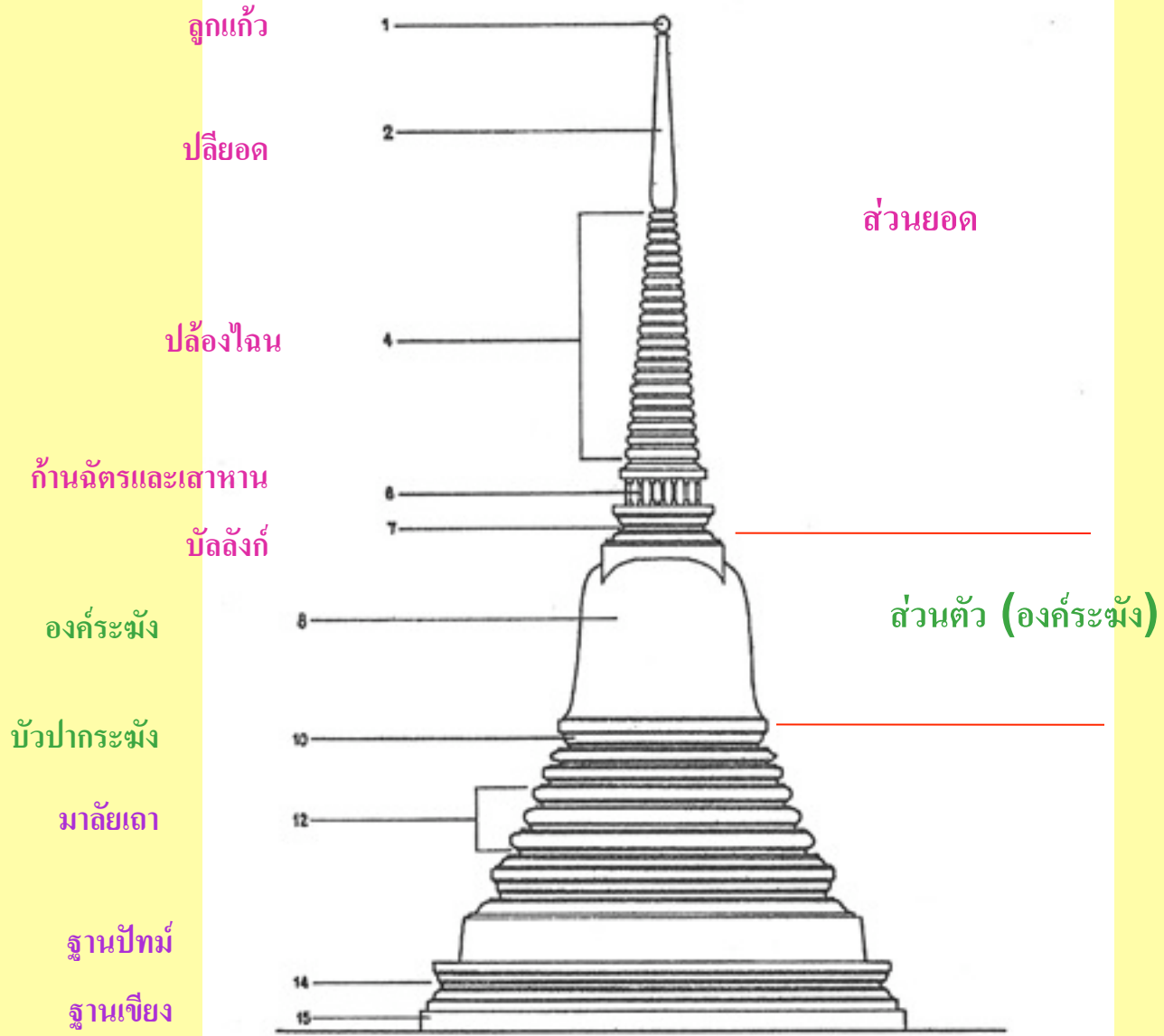

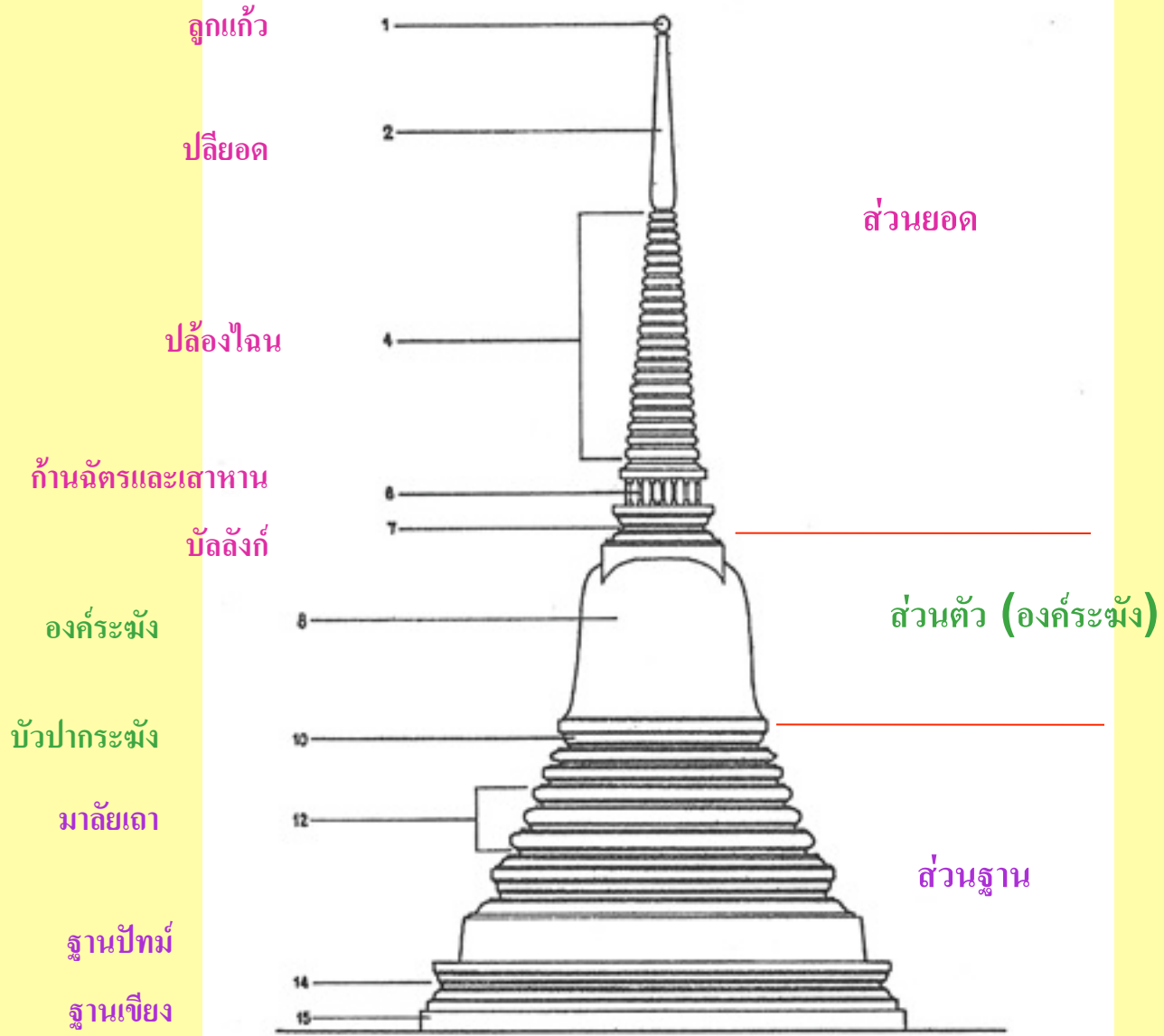

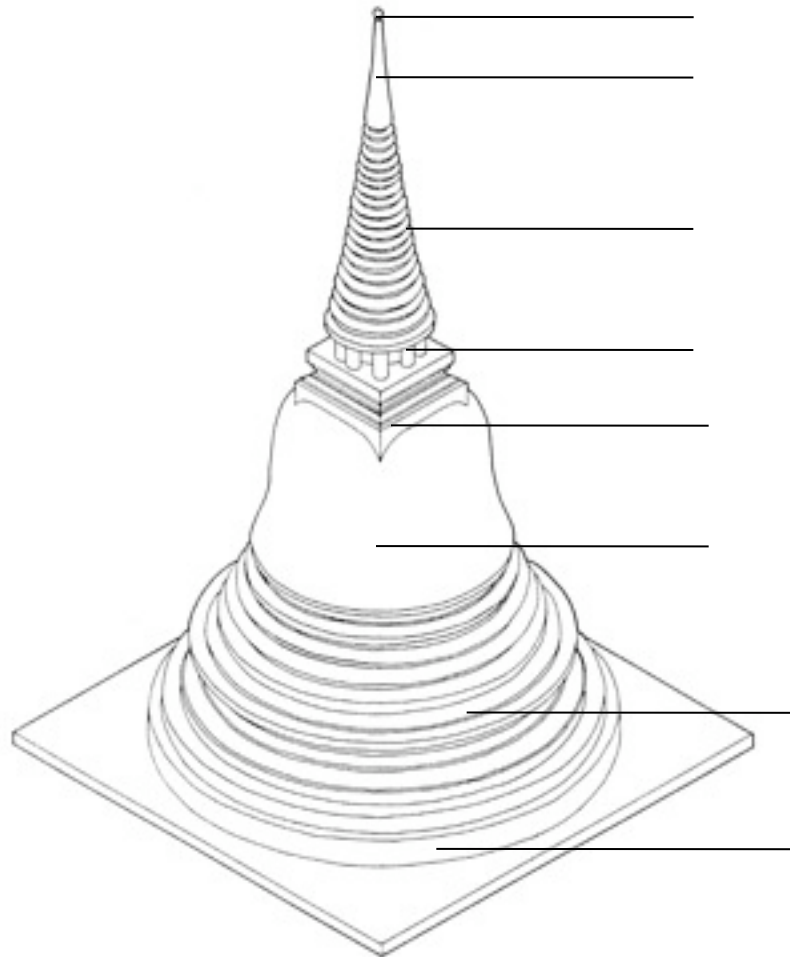

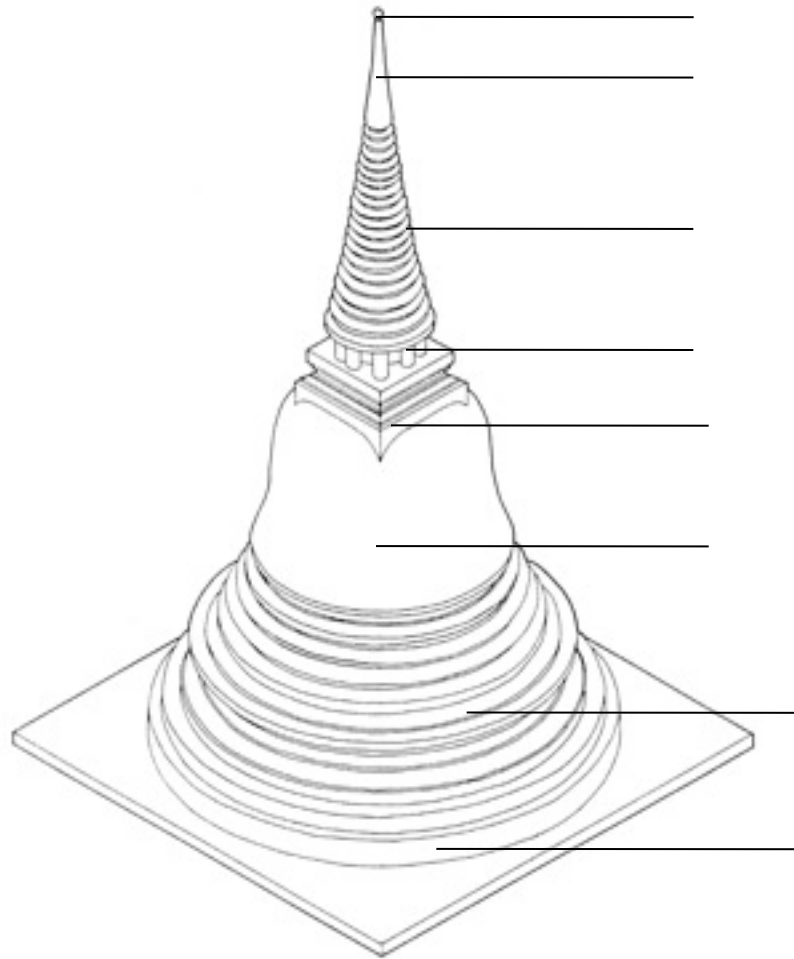

ลักษณะเจดีย์ทรงระฆัง

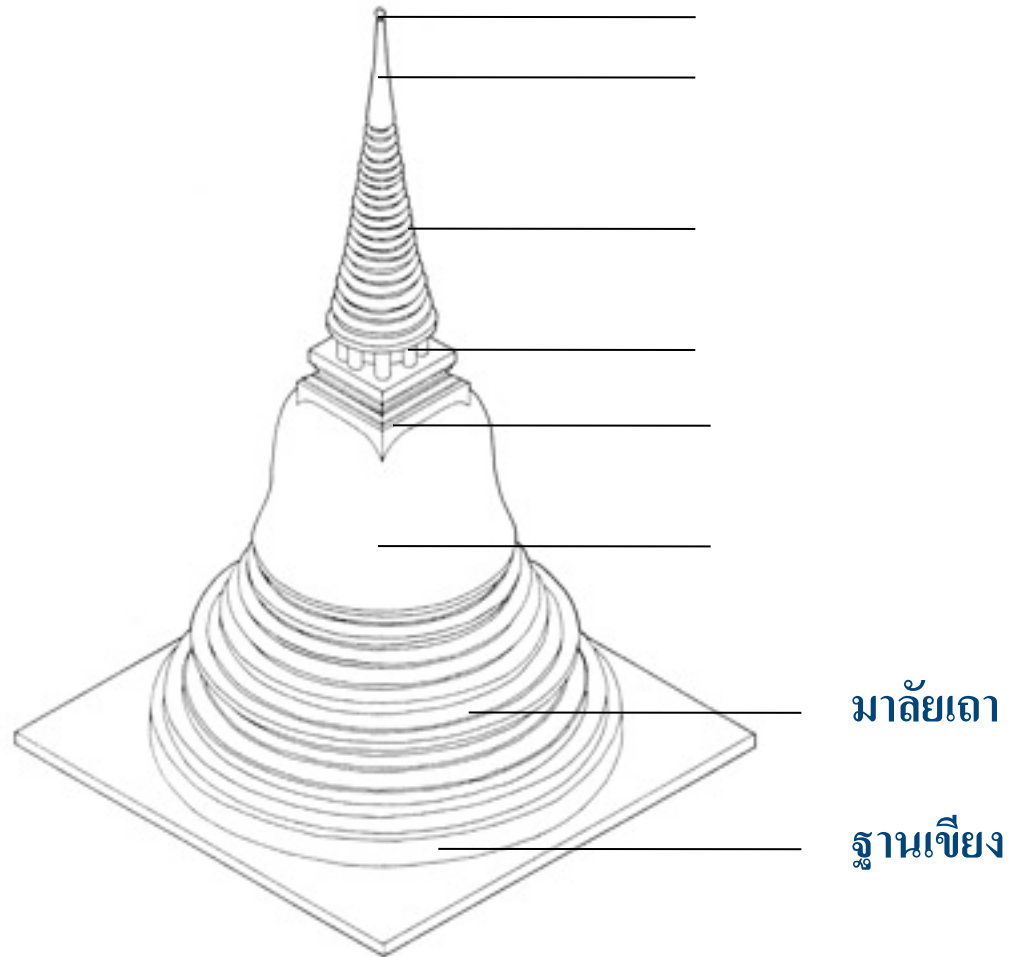

ลักษณะเจดีย์ทรงระฆัง

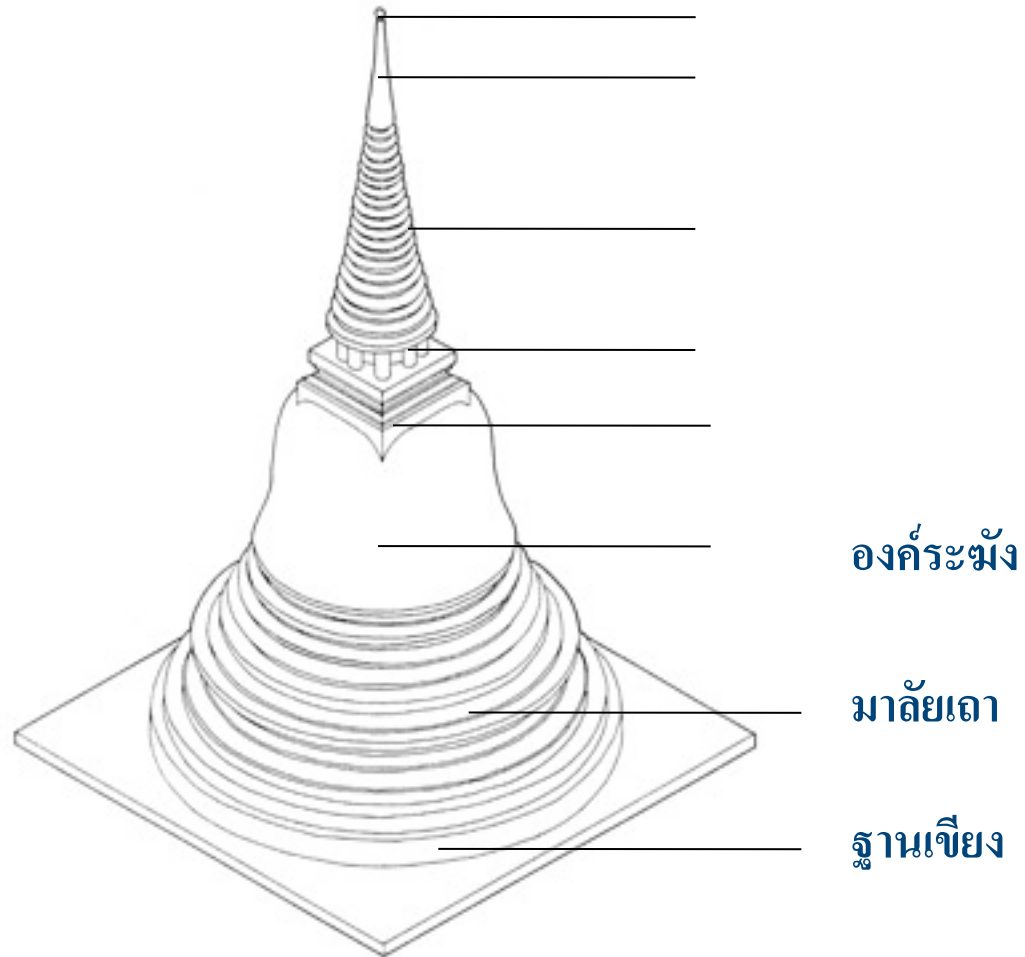

ฐานเขียง

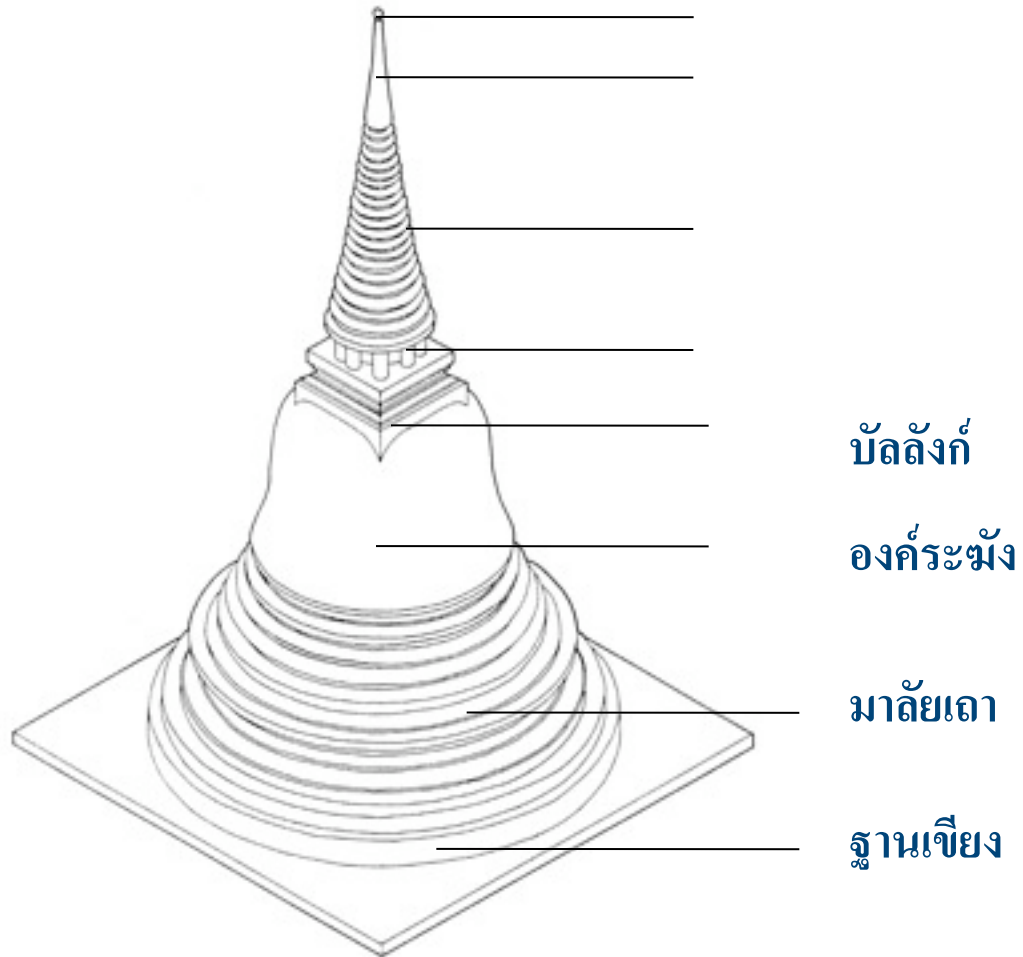
ลักษณะเจดีย์ทรงระฆัง

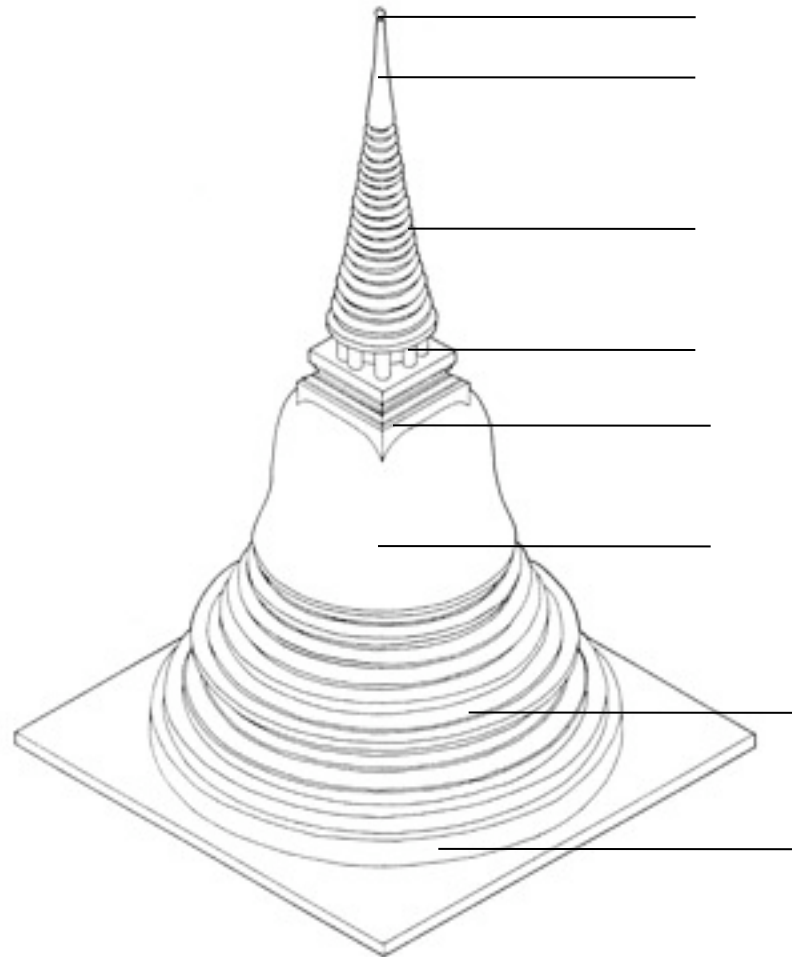
ลักษณะเจดีย์ทรงระฆัง

ลักษณะเจดีย์ทรงระฆัง

ลักษณะเจดีย์ทรงระฆัง

เสาดาน / ก้านฉัตร

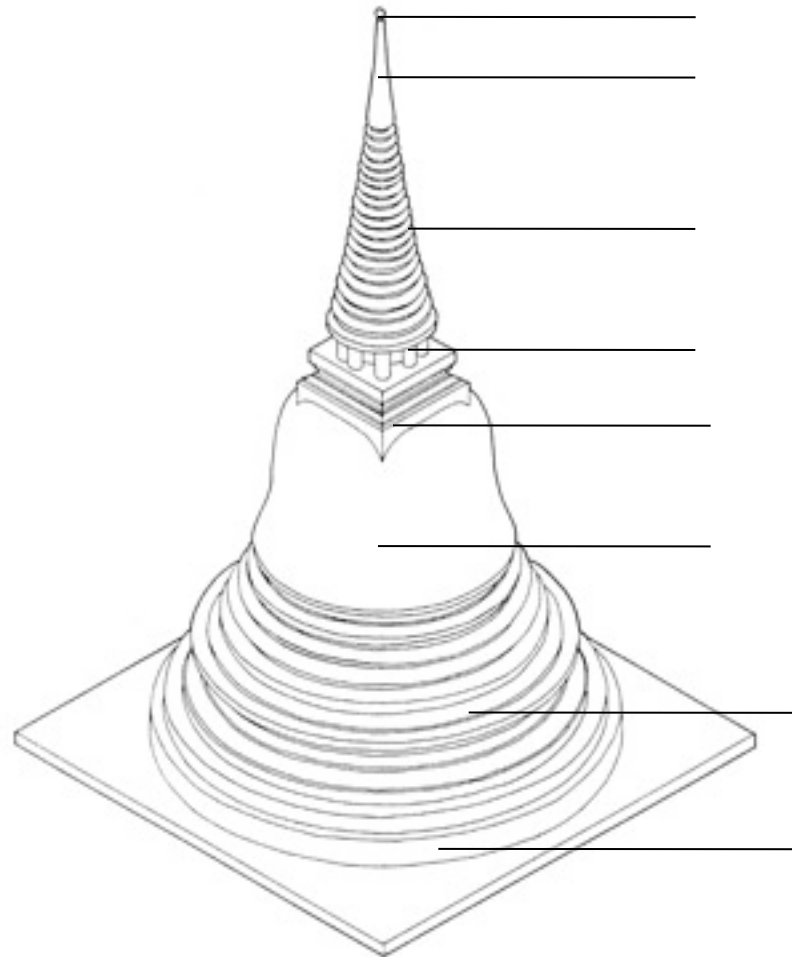
บัลลังก์

องค์ระฆัง

มลัยเถา

ฐานเขียง

ลักษณะเจดีย์ทรงระฆัง

ปล้องไฉน

เสาดาน / ก้านฉัตร

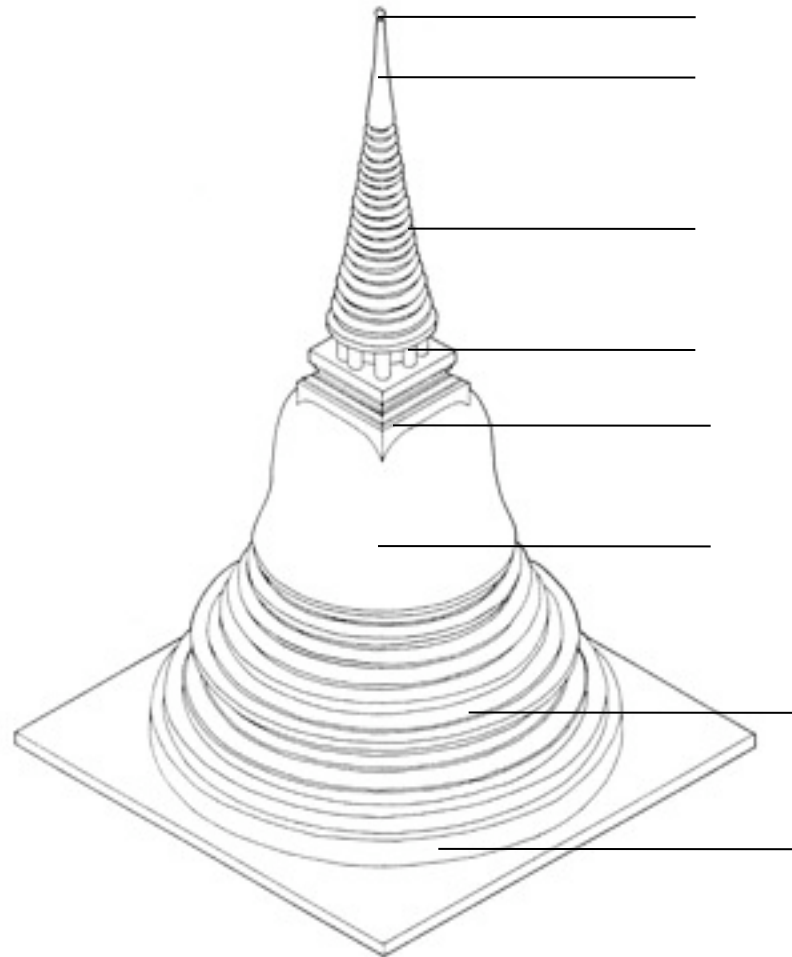
บัลลังก์

องค์ระฆัง

มลัยเถา

ฐานเขียง

ลักษณะเจดีย์ทรงระฆัง

ปลียอด

ปล้องไฉน

เสาดาน / ก้านฉัตร

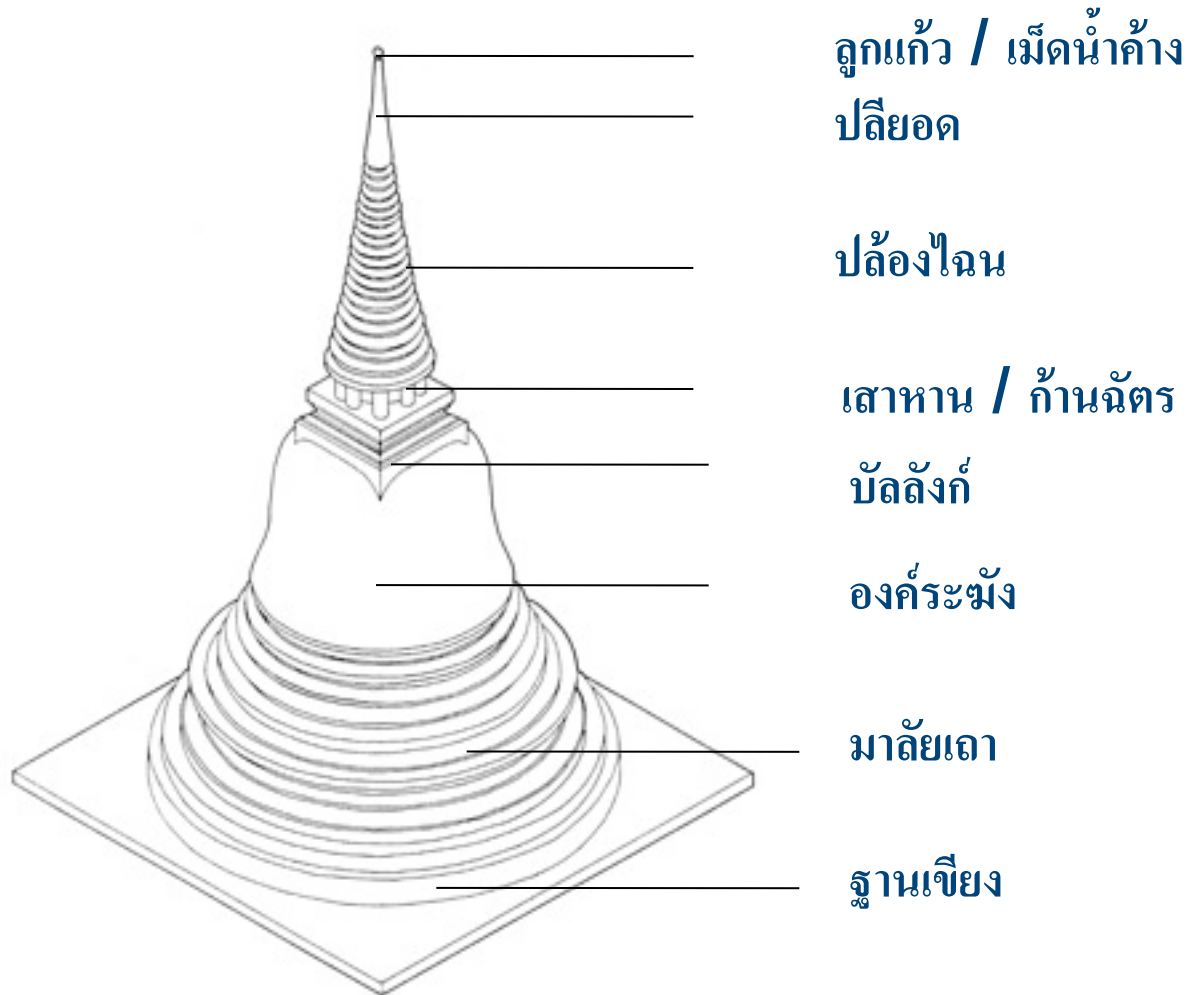
บัลดั้ง

องค์ระฆัง

มลัยเถา

ฐานเขียง

ลักษณะเจดีย์ทรงระฆัง

รูปแบบของเจดีย์

สถูปปัทมา

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงปราสาท :

สถูปีกะ

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงปราสาท :

สถูปีกะ

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงปราสาท :

ปราสาทหมายถึงเรือนที่ซ้อนหลายชั้น หรือมีหลังคาลาดหลายชั้นซ้อนกัน

สถูปีกะ

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงปราสาท :

ปราสาทหมายถึงเรือนที่ซ้อนหลายชั้น หรือมีหลังคาลาดหลายชั้นซ้อนกัน

สถูปปึกะ

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงปราสาท :

ปราสาทหมายถึงเรือนที่ซ้อนหลายชั้น หรือมีหลังคาลาดหลายชั้นซ้อนกัน

เจดีย์ทรงปราสาทในประเทศไทย

สถูปปึกะ

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงปราสาท :

ปราสาทหมายถึงเรือนที่ซ้อนหลายชั้น หรือมีหลังคาลาดหลายชั้นซ้อนกัน

เจดีย์ทรงปราสาทในประเทศไทย มีทั้งลักษณะเรือนธาตุซ้อนชั้นหรือหลังคาซ้อนชั้น

สถูปปึกะ

เจดีย์ทรงปราสาทเรือนธาตุซ้อนชั้นแบบล้านนา

วัดป่าสักเชียงใหม่

เจดีย์ทรงปราสาทหลังคาซ้อนชั้นแบบล้านนา

วัดหัวข่วง น่าน

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรง

ปราสาท :

เป็นเจดีย์ที่มีทรงคล้ายดอกข้าวโพด
ประกอบด้วยส่วนฐานรองรับเรือน
ธาตุ

ส่วนยอดเป็นชั้นซ้อนลดหลั่นกันขึ้นไป
ซึ่งคลี่คลายมาจากรูปแบบของ
ปราสาทขอม แต่เจดีย์ทรงปราสาท
โปร่งเพรียวกว่าปราสาทแบบขอม

วัดพระพายหลวง สุโขทัย

วัดเจติยเจ็ดแถว ศรีสะเกษ

รูปแบบของเจดีย์

วัดเจดีย์เจ็ดแถว ศรีสะเกษ

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูม :

วัดเจดีย์เจ็ดแถว ศรีสะเกษ

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูม :

วัดเจดีย์เจ็ดแถว ศรีสะเกษ

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูม :

เจดีย์ทรงนี้ เรียกชื่อตามลักษณะของ ยอดเจดีย์ที่คล้ายดอกบัวตูม บางองค์ ทำกลีบบัวประดับตรงดอกบัวตูมด้วย บางครั้งเรียกว่า

วัดเจดีย์เจ็ดแถว ศรีสะเกษ

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูม :

เจดีย์ทรงนี้ เรียกชื่อตามลักษณะของ ยอดเจดีย์ที่คล้ายดอกบัวตูม บางองค์ ทำกลีบบัวประดับตรงดอกบัวตูมด้วย บางครั้งเรียกว่า

“เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์”

วัดเจดีย์เจ็ดแถว ศรีรัตนาลัย

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูม :

เจดีย์ทรงนี้ เรียกชื่อตามลักษณะของ ยอดเจดีย์ที่คล้ายดอกบัวตูม บางองค์ ทำกลีบบัวประดับตรงดอกบัวตูมด้วย บางครั้งเรียกว่า

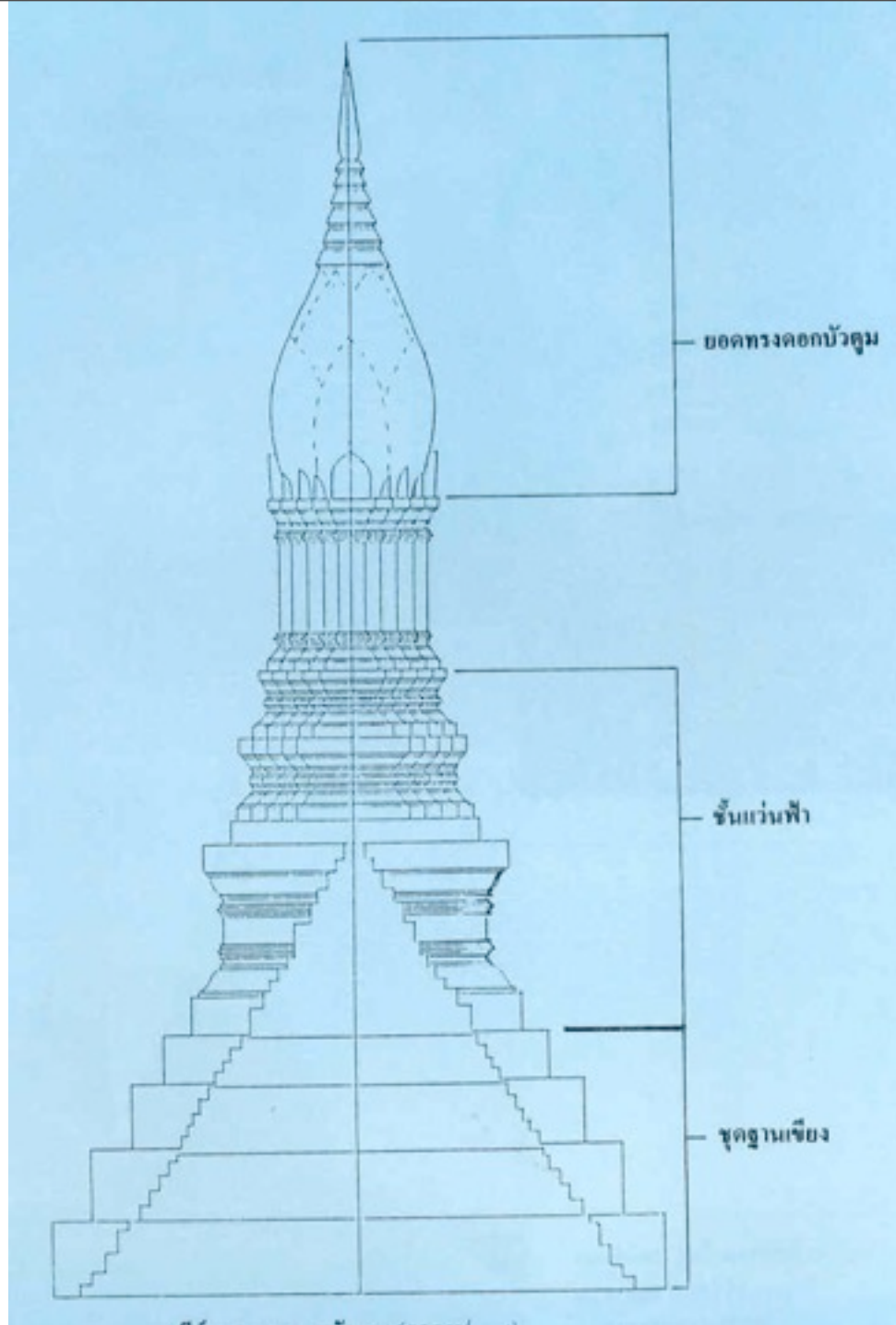
“เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์”

นิยมสร้างในสมัยสุโขทัย

วัดเจดีย์เจ็ดแถว ศรีสะเกษ

องค์ประกอบของเจดีย์
ทรงยอดดอกบัวตูม

รูปแบบของเจดีย์

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรง
เครื่อง :

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรง
เครื่อง :

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรง
เครื่อง :

เป็นได้ทั้งเจดีย์ทรงระฆังกลม หรือ
ทรงระฆังเหลี่ยมย่อมุม

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรง
เครื่อง :

เป็นได้ทั้งเจดีย์ทรงระฆังกลม หรือ
ทรงระฆังเหลี่ยมย่อมุม

รูปแบบของเจดีย์

- เจดีย์ทรง
เครื่อง :

เป็นได้ทั้งเจดีย์ทรงระฆังกลม หรือ
ทรงระฆังเหลี่ยมย่อมุม

มีลักษณะเฉพาะคือตกแต่งด้วย
ลวดลายปูนปั้นไว้ตามองค์ประกอบ
ต่าง ๆ ของเจดีย์

1 ปล้องไฉน

2 ก้านฉัตร

3 บัลดั้ง 8 เหลี่ยม

4 องค์ระฆัง

5 ชุ่มจรณะ

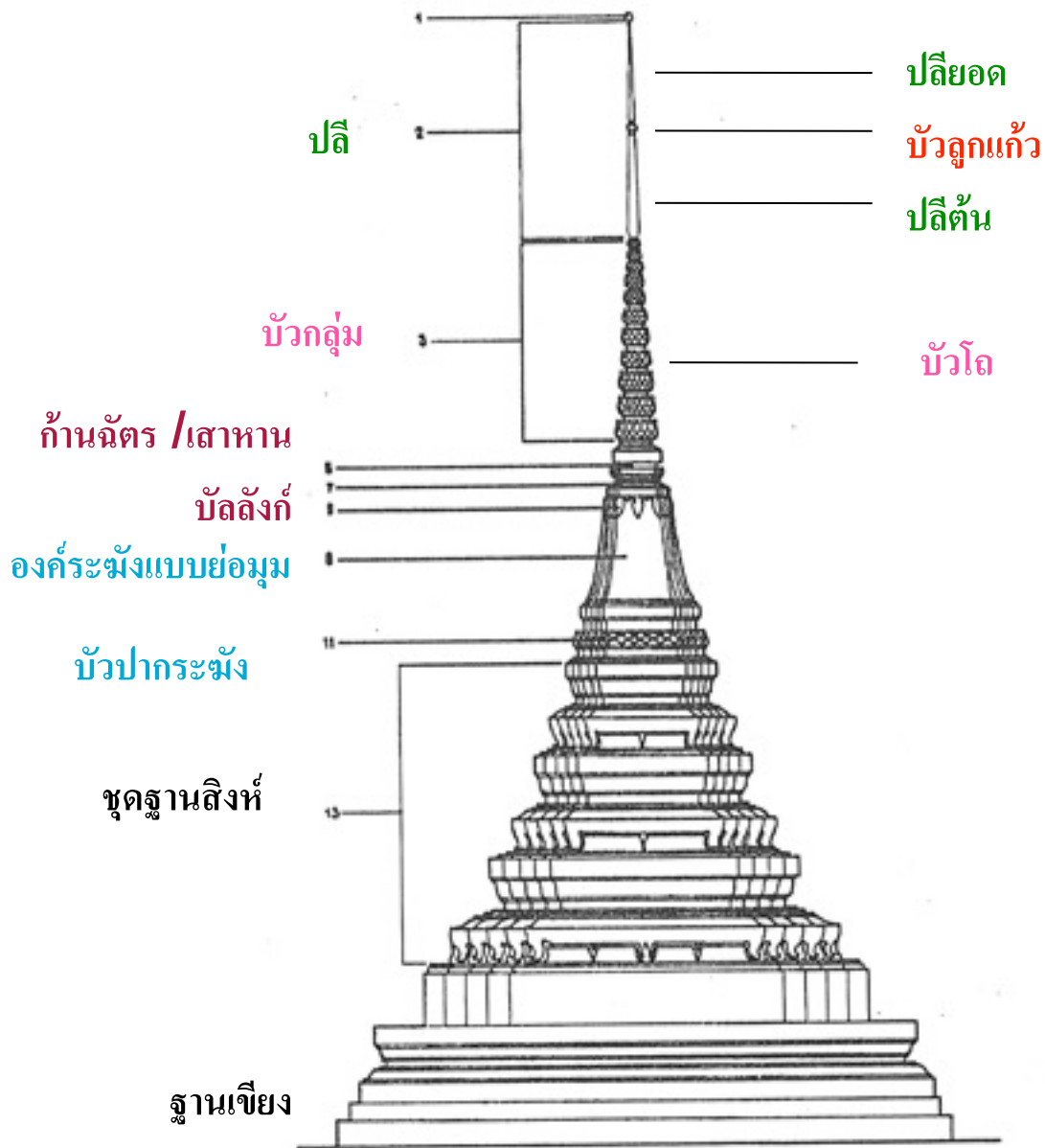
รูปแบบของเจดีย์

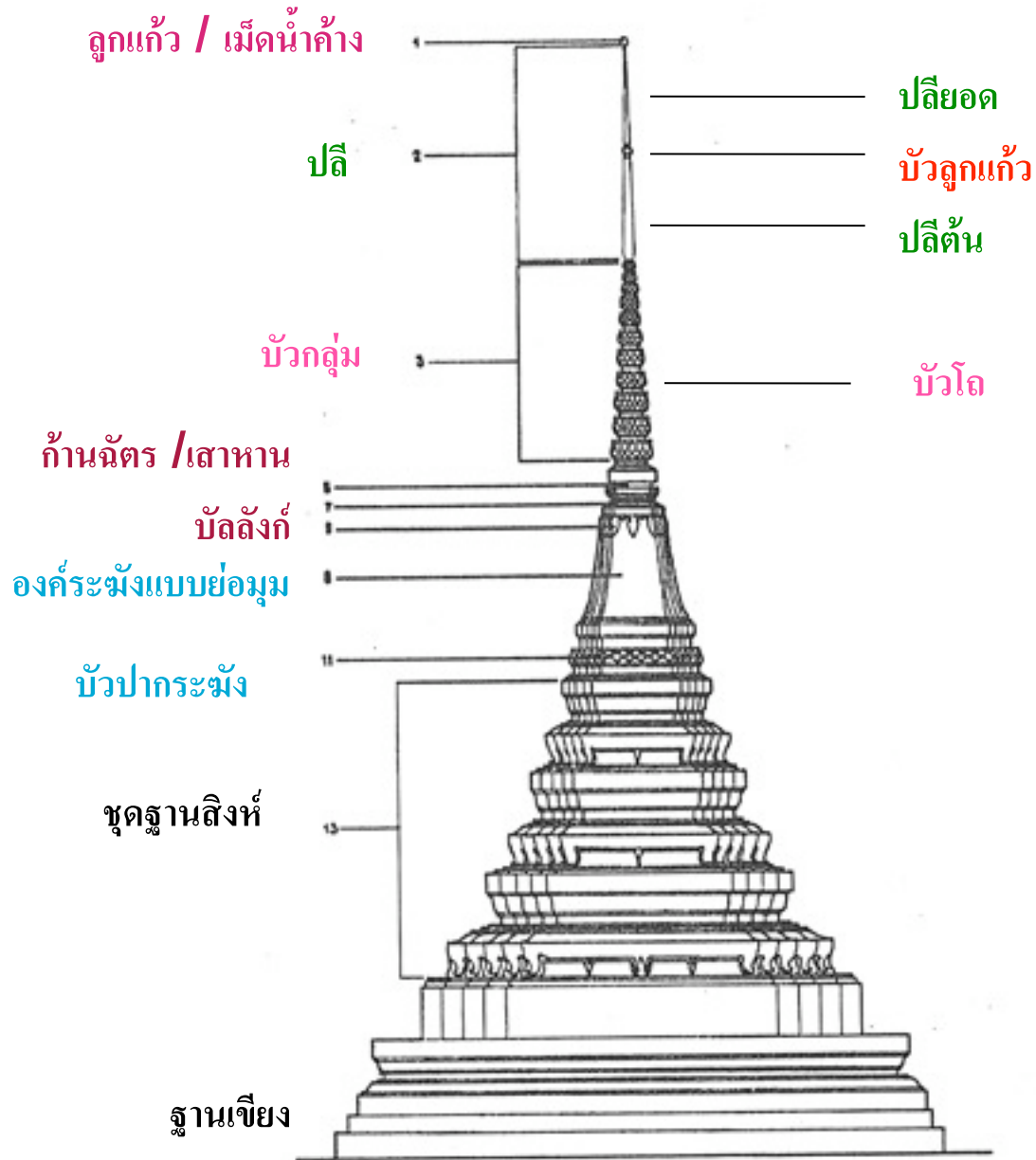
- เจดีย์ย่อมุม :

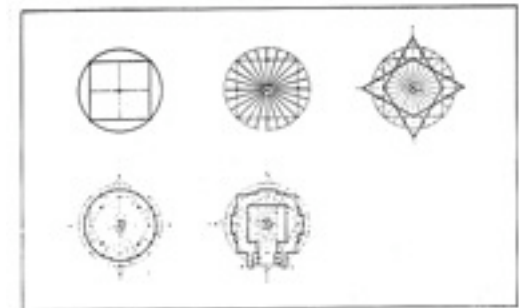
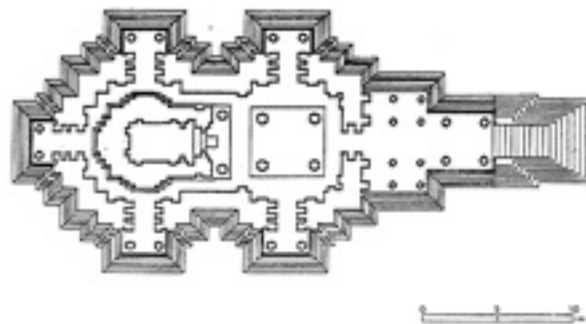
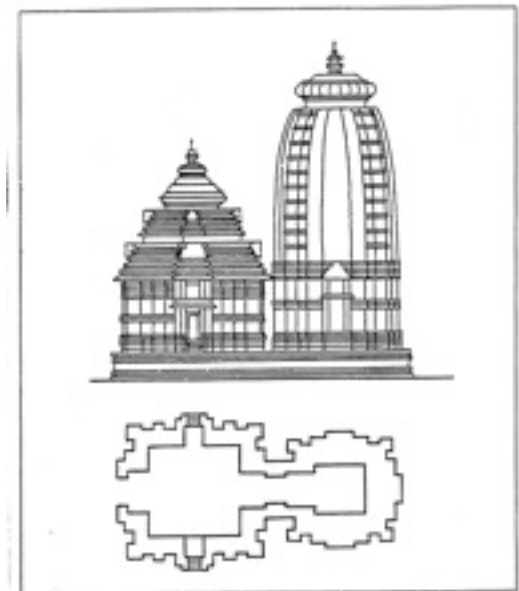
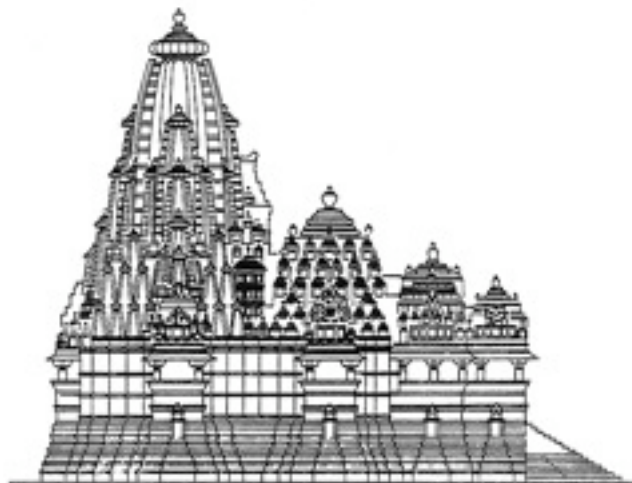
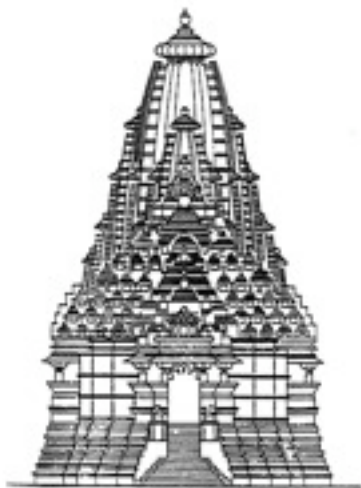
คือเจดีย์ทรงระฆังสี่เหลี่ยมย่อมุม
และมักเรียกจำนวนของการย่อมุม
ด้วย เช่น เจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง
เจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบ

เจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองวัดไชยวัฒนาราม
อยุธยา

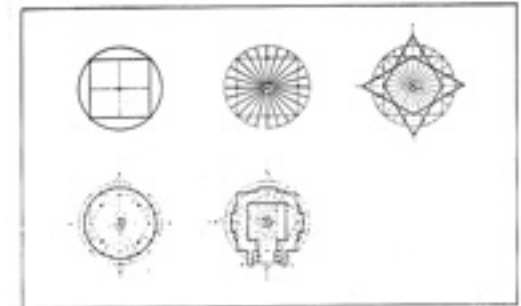
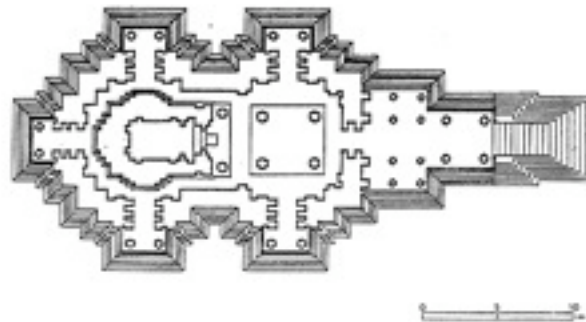
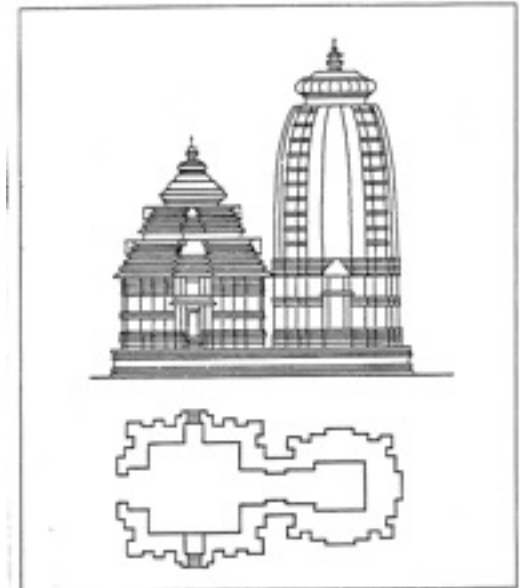
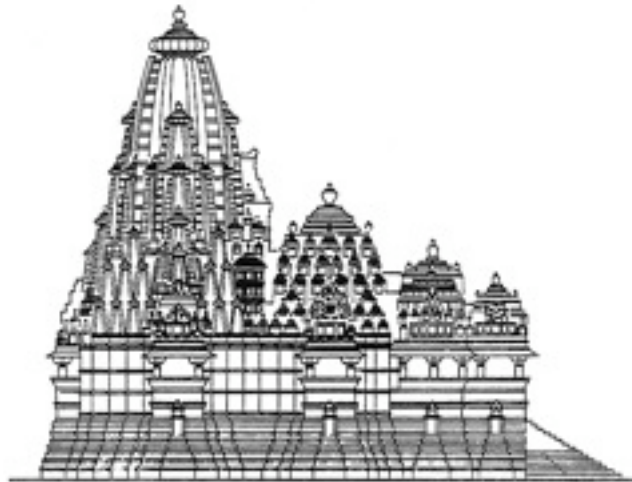
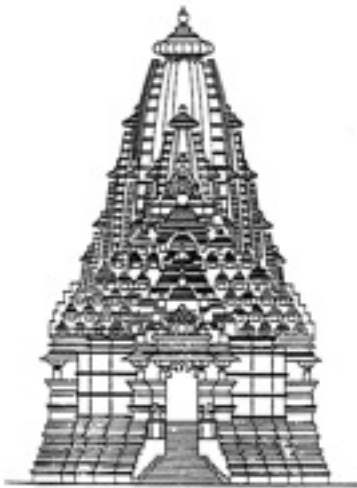

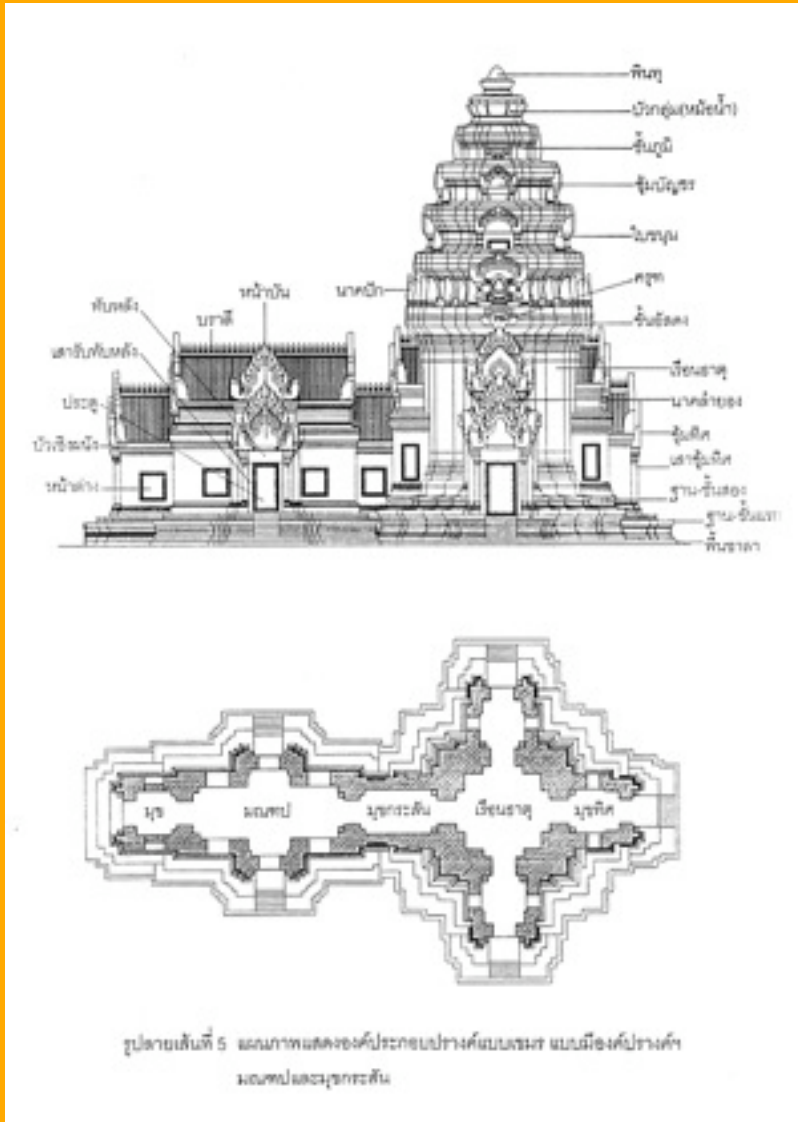

เทวาลัยในศาสนาฮินดู

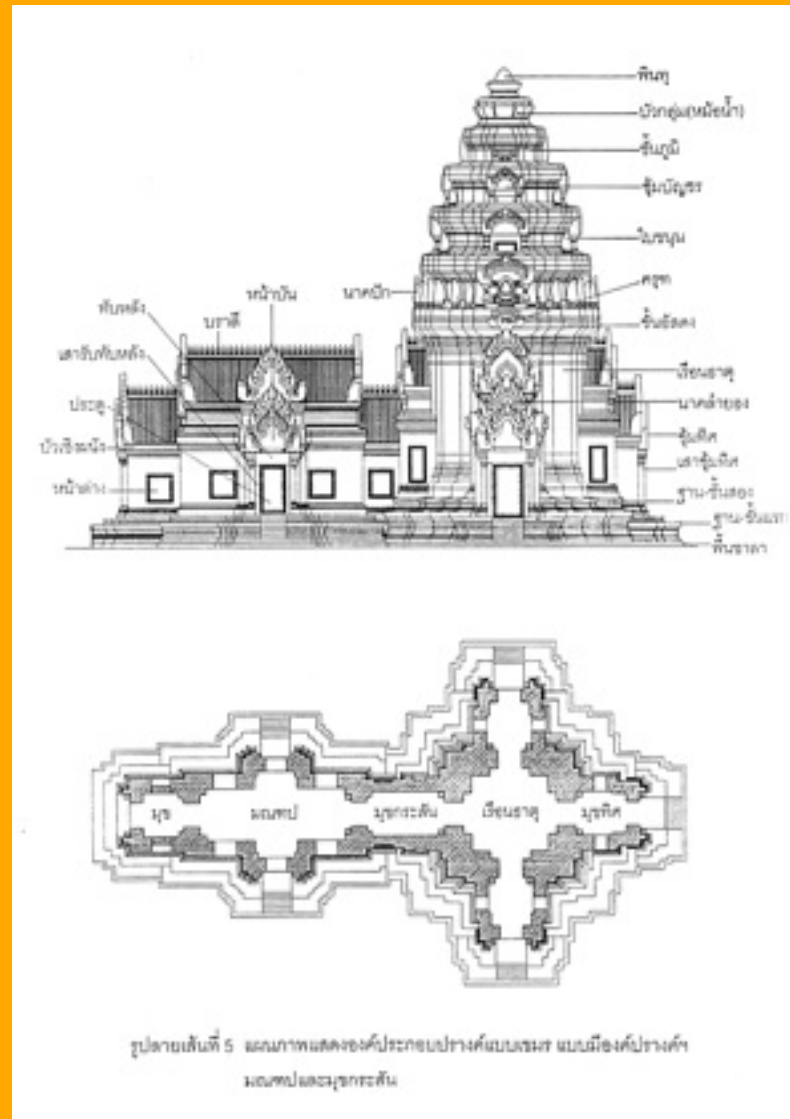
พระปรางค์

เทวาลัยในศาสนาฮินดู

ปราสาทหินในประเทศไทย

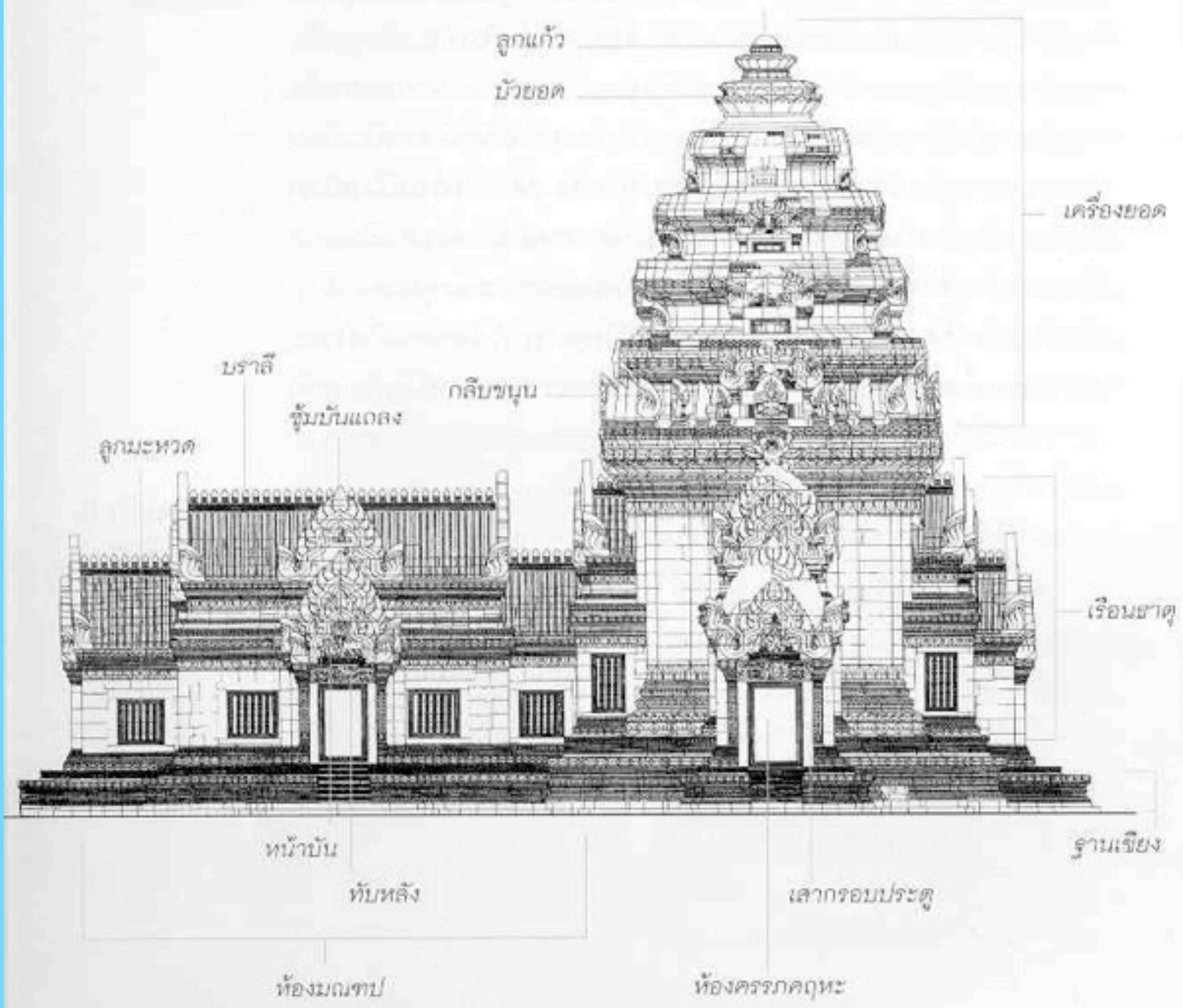

Monday, August 17, 2009

ปราสาทหินพนมรุ้ง

เจดีย์ทรงปราสาทวัดพระพายหลวง
ปรับรูปแบบจากศาสนาฮินดูสู่พุทธศาสนา

ปราสาทหินพนมรุ้งเป็น เทวาลัยในศาสนาฮินดู

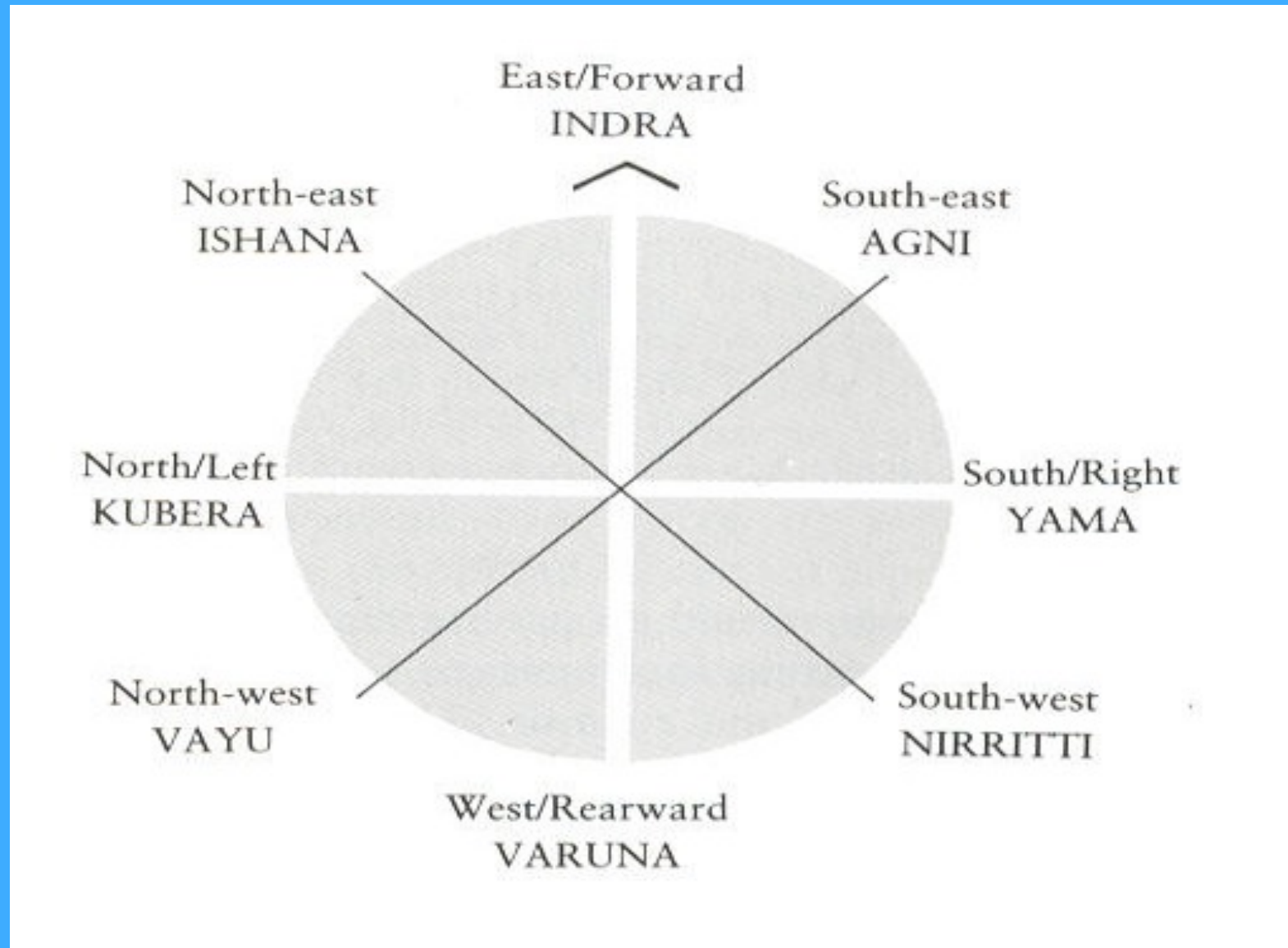
กลีบขมุนแสดงถึงเทพประจำทิศ

ลวดลายเสาประดับกรอบประตูและฐานบอทุกุศสมัย

ชื่อเทพประจำทิศในศาสนาฮินดู

ชื่อเทพประจำทิศในศาสนาฮินดู

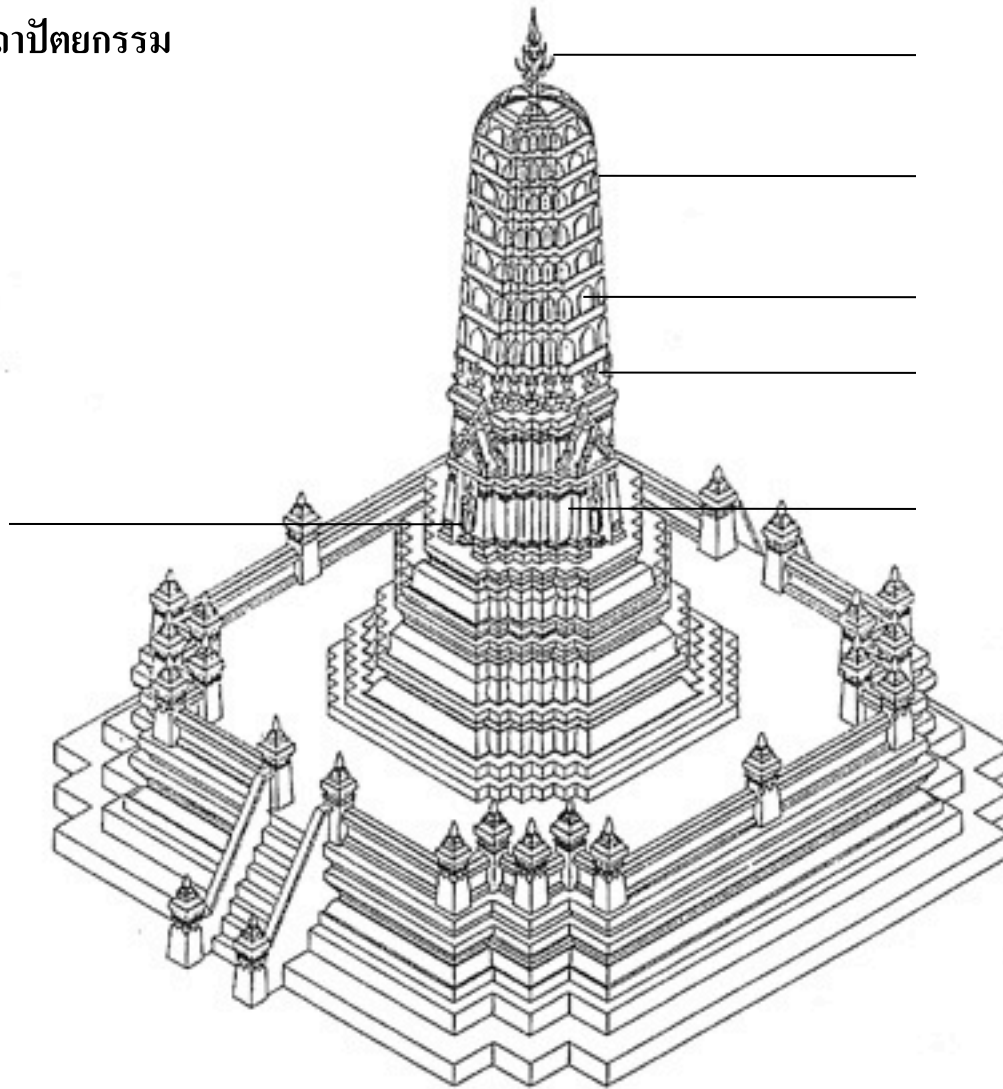
Monday, August 17, 2009

ปราสาทหินพิมาย

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

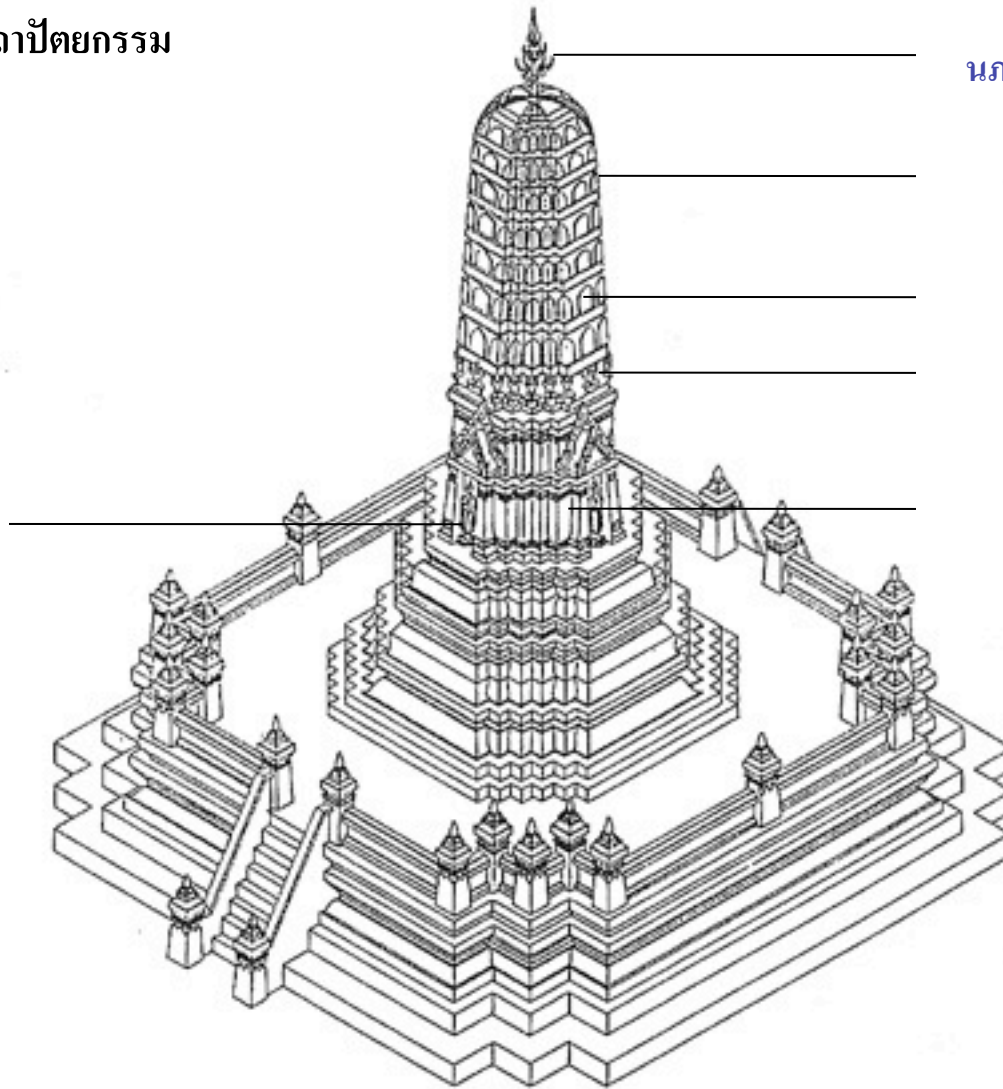
ของพระปรางค์

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

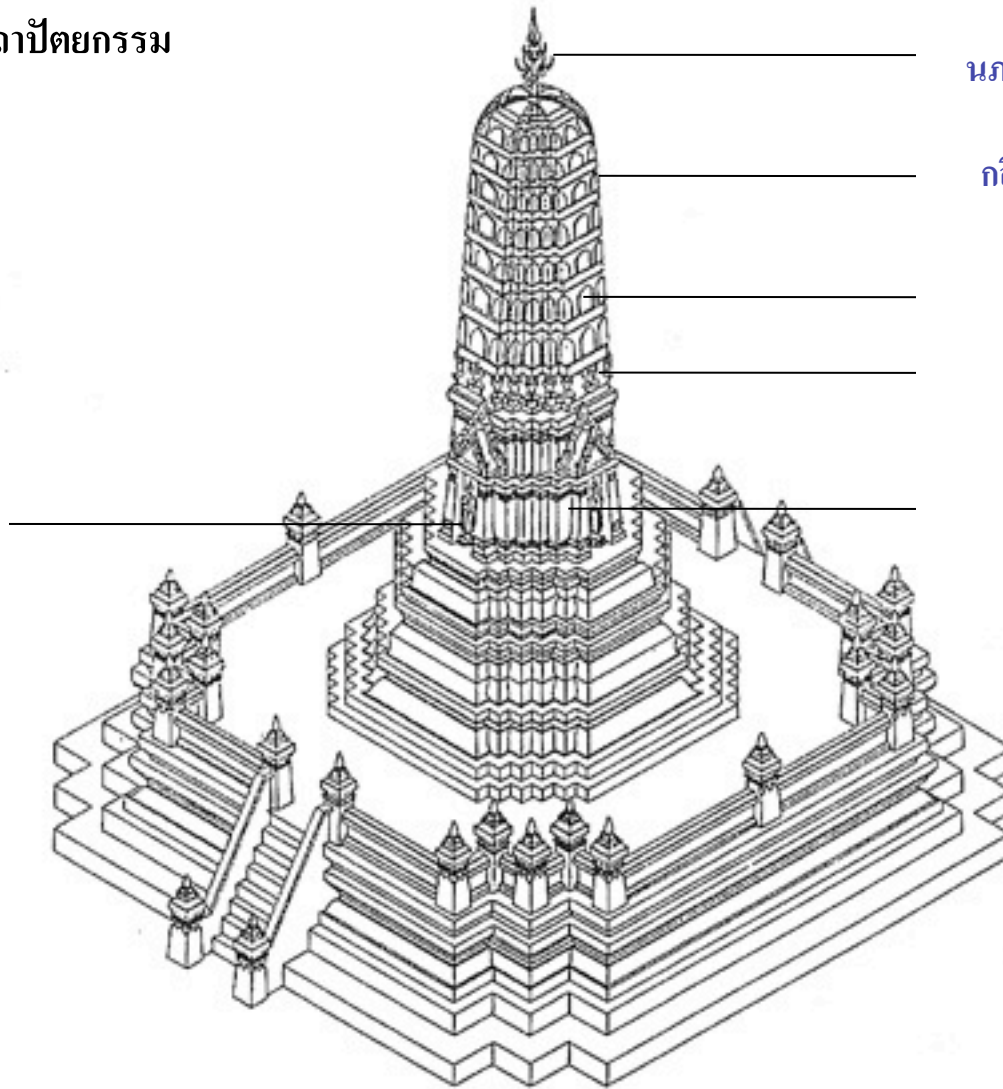
ของพระปรางค์

นภศูล / ลัญชัน / ฝักเพกา

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

ของพระปราสาท

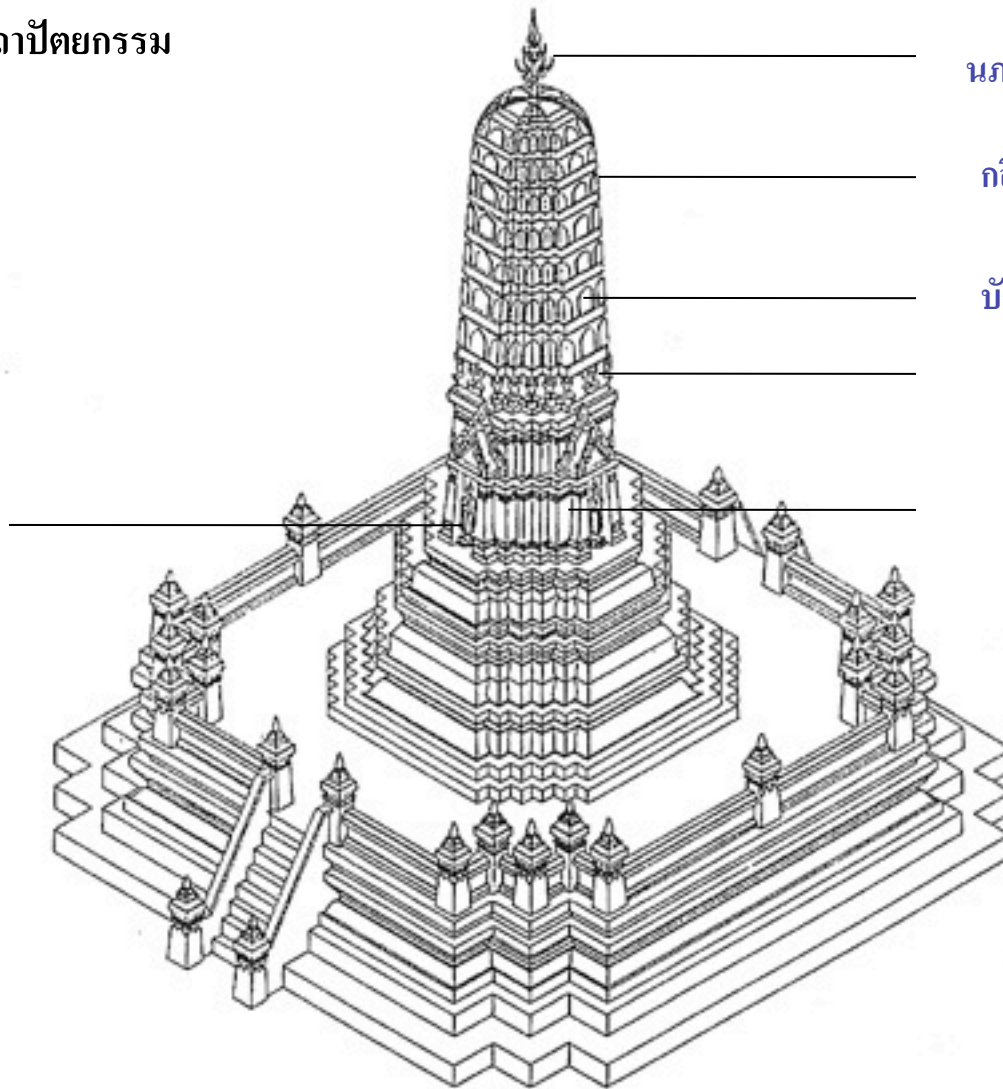

นภศูล / ลัญจัน / ฝักเพกา

กลีบขมุน

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

ของพระปราสาท

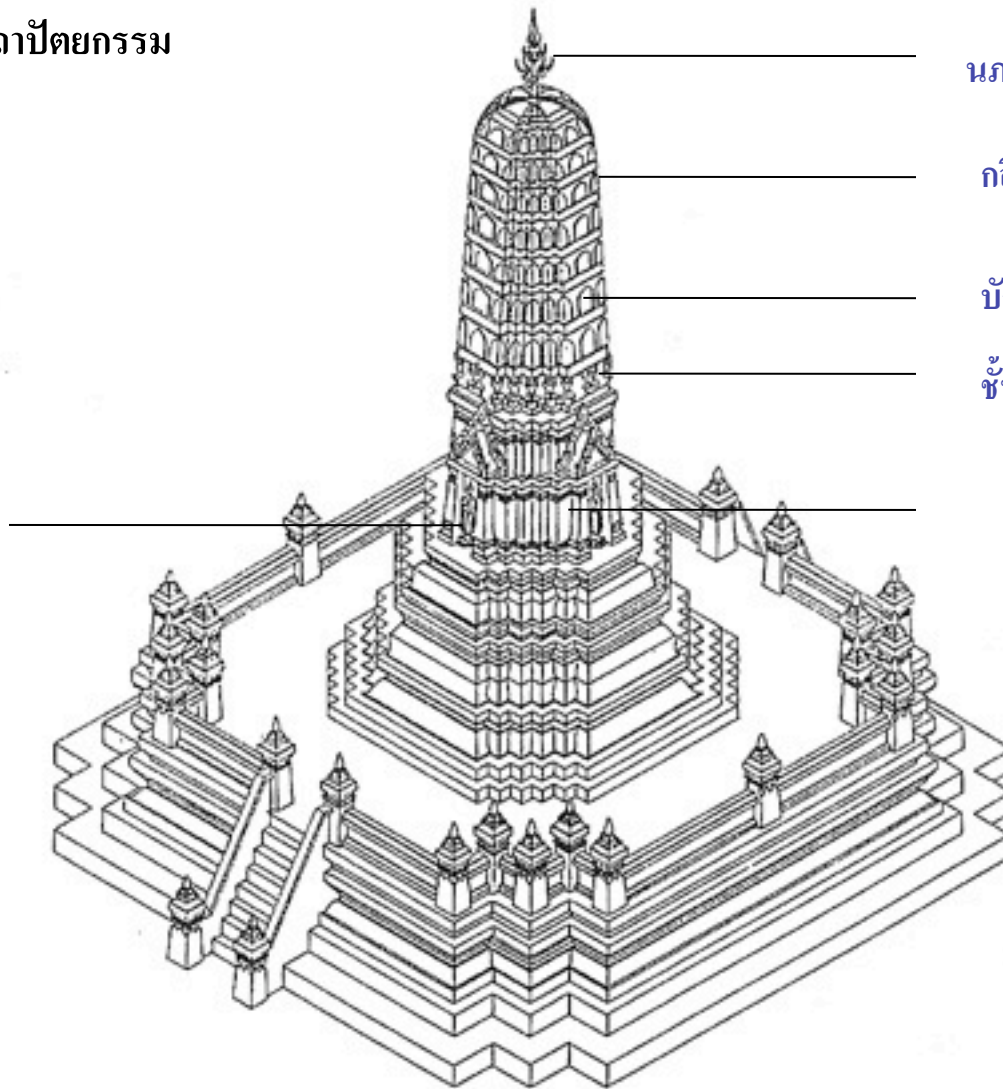
นภศูล / ลำภูชั้น / ฝักเพกา

กลีบขมุน

บัณเฑาะ

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

ของพระปรางค์

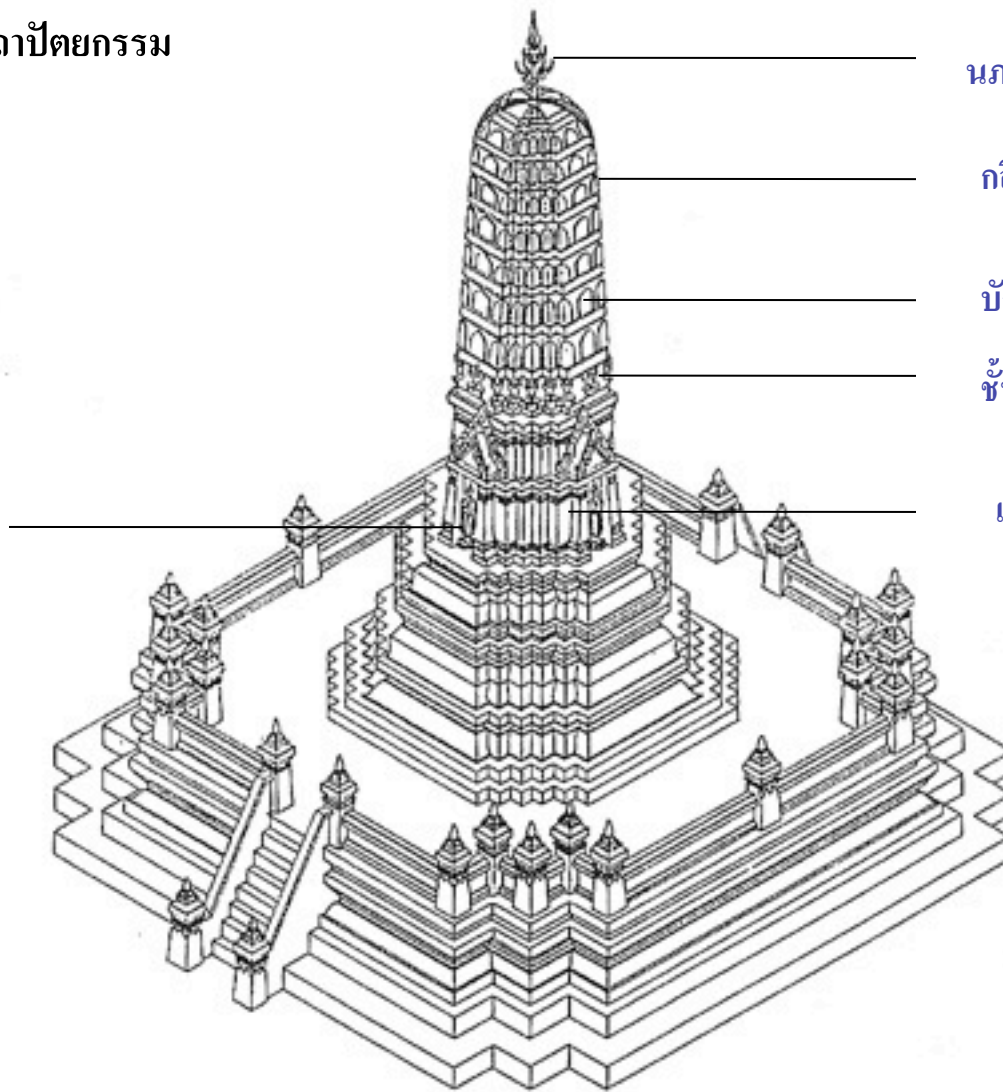
นภศูล / ลัญจัน / ฝักเพกา

กลีบขมุน

บัณเฑาะ

ชั้นอัสดง

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม
ของพระปรางค์

นภศูล / ล้ำภูชั้น / ฝักเพกา

กลีบขมุน

บัณเฑาะ

ชั้นอัสดง

เรือนธาตุ / ครอบธาตุ

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม
ของพระปรางค์

นภศูล / ลัญจัน / ฝักเพกา

กลีบขมุน

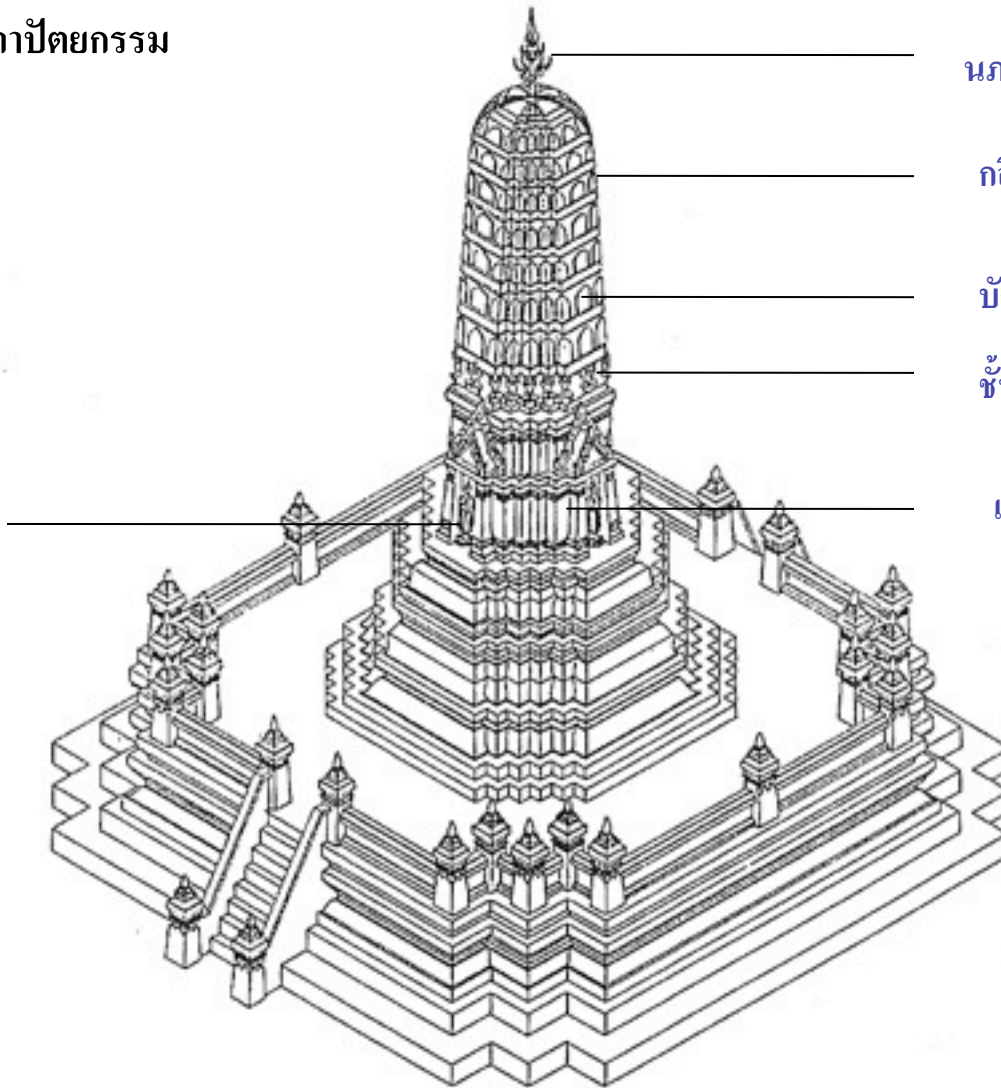
บัณเฑาะ

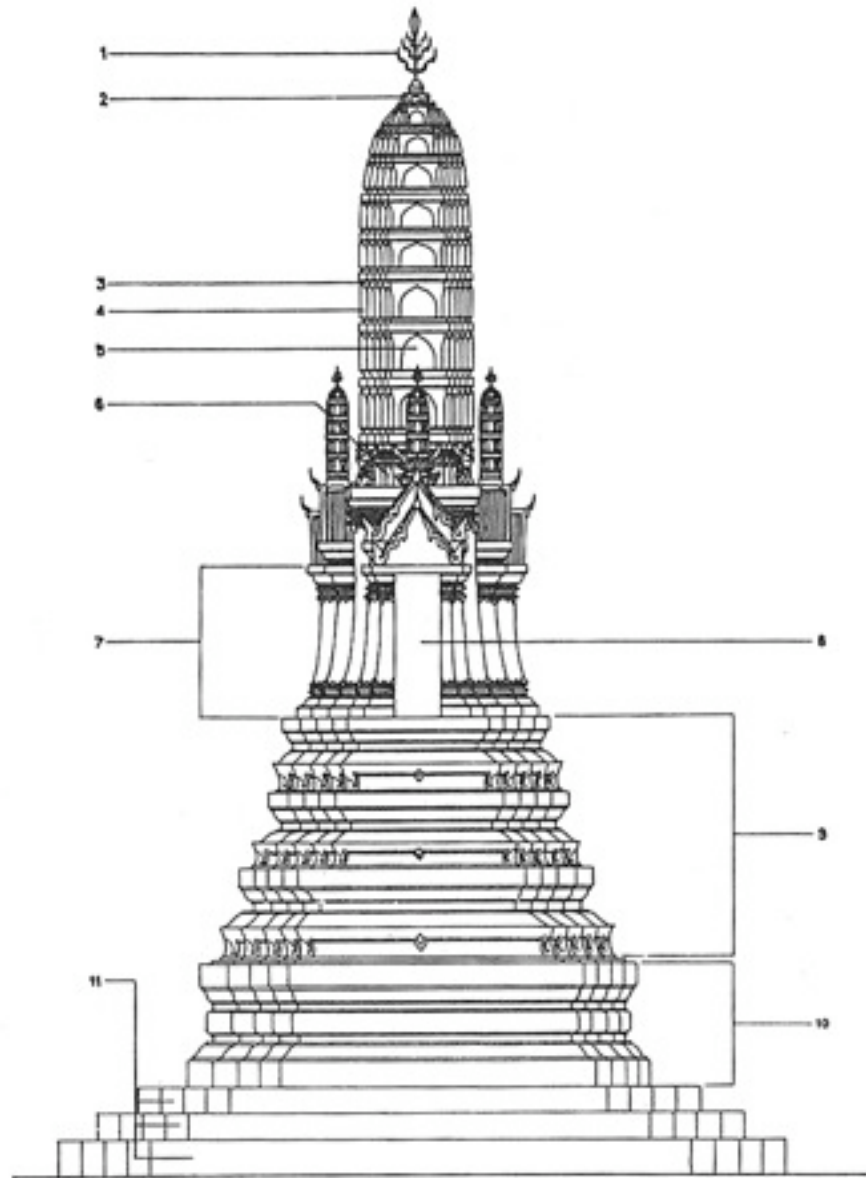
ชั้นอัสดง

เรือนธาตุ / ครอบธาตุ

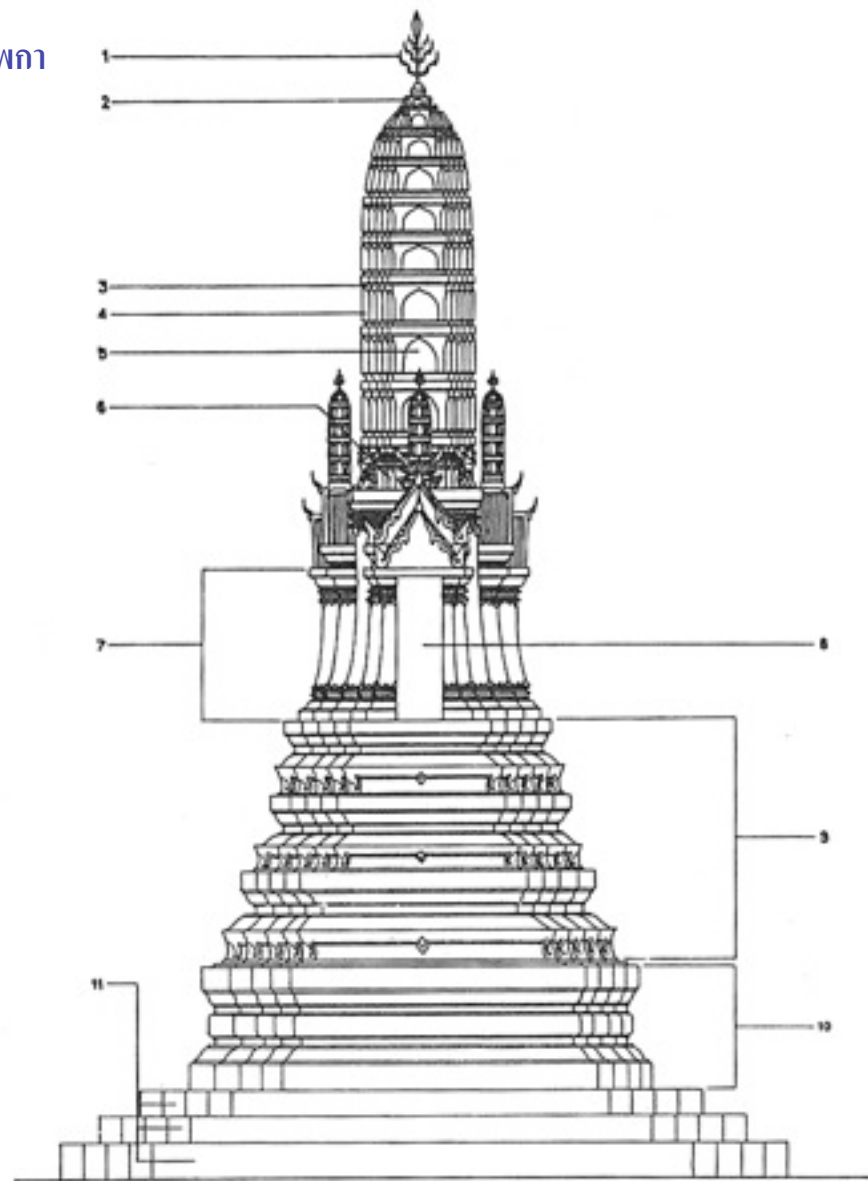
ซุ้มจระนำ / ซุ้มกุหา

มี 4 ทิศเรียก ซุ้มทิศ

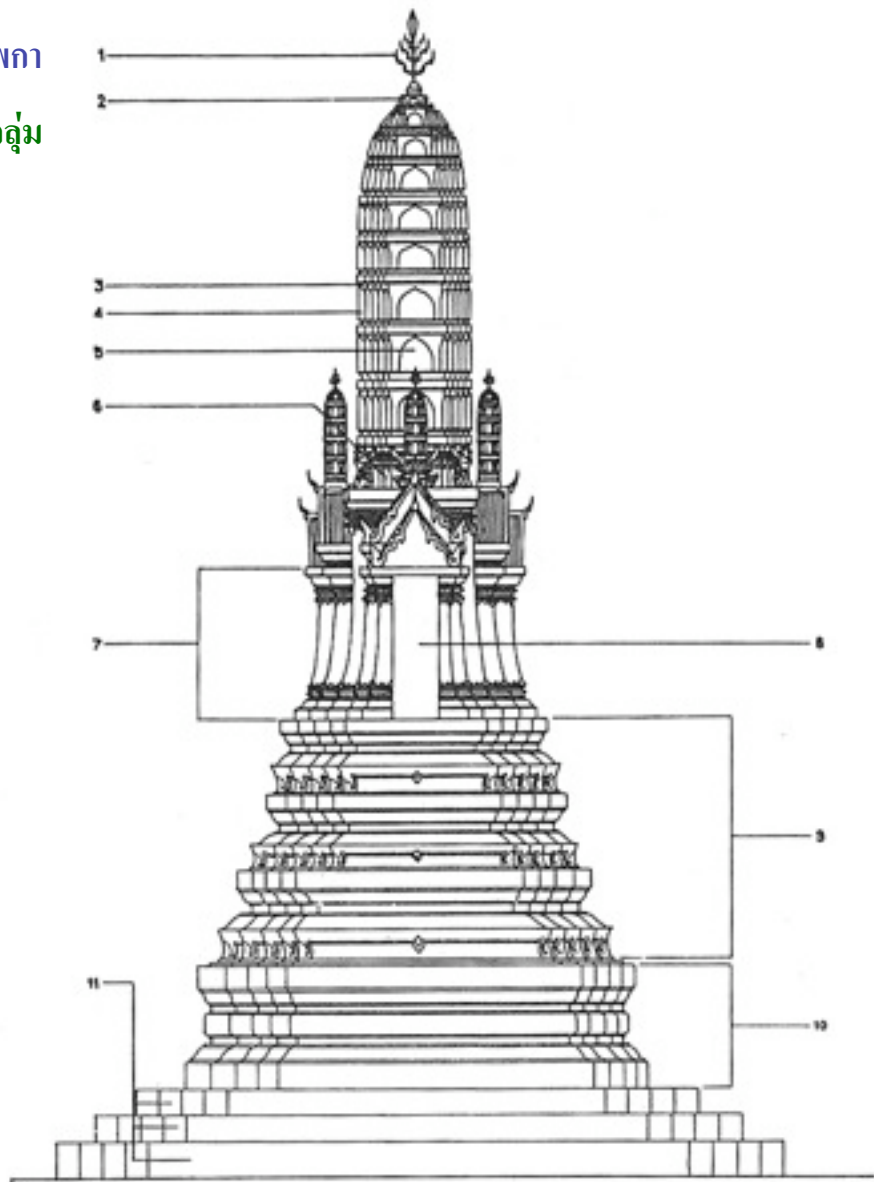

นภศูล / ลำภูชั้น / ฝักเพกา

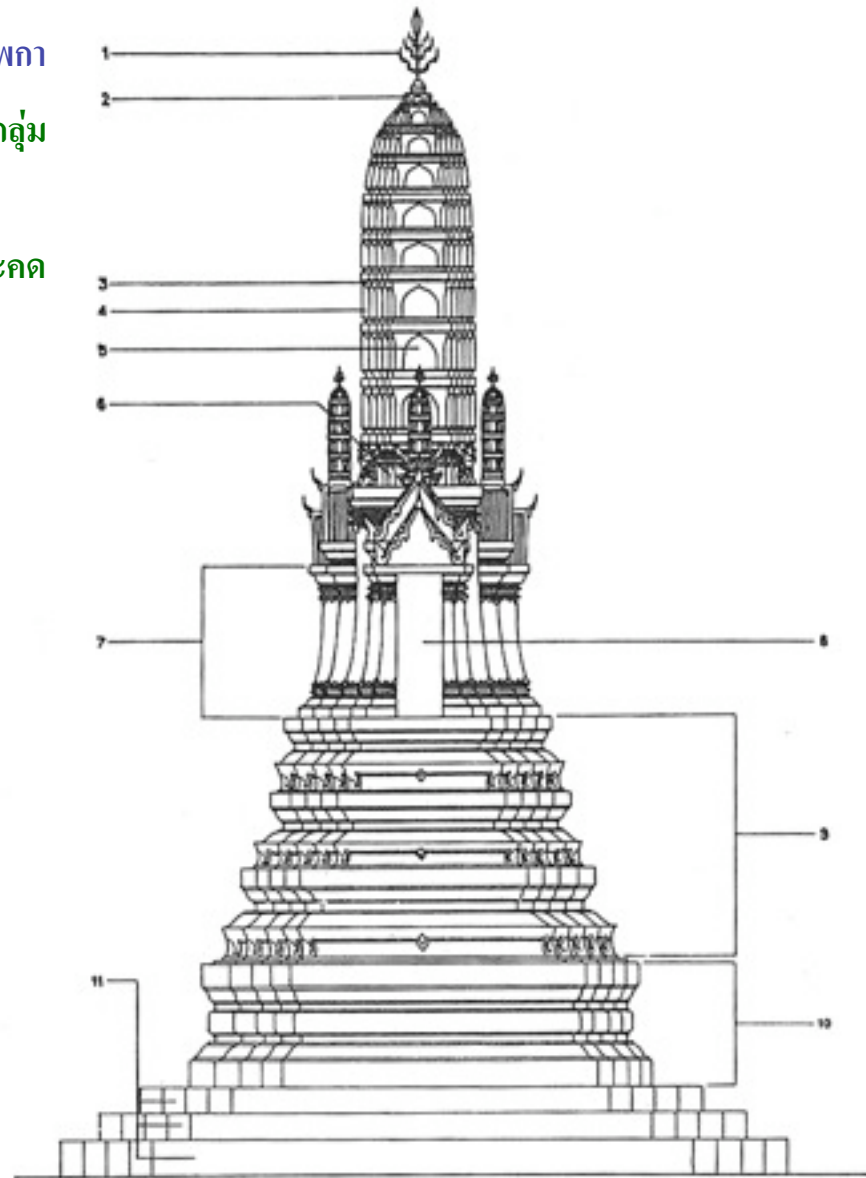

นภศูล / ลำภูชั้น / ฝักเพกา
จอมโมฬี (ยอดสูงสุด) / บัวกลุ่ม

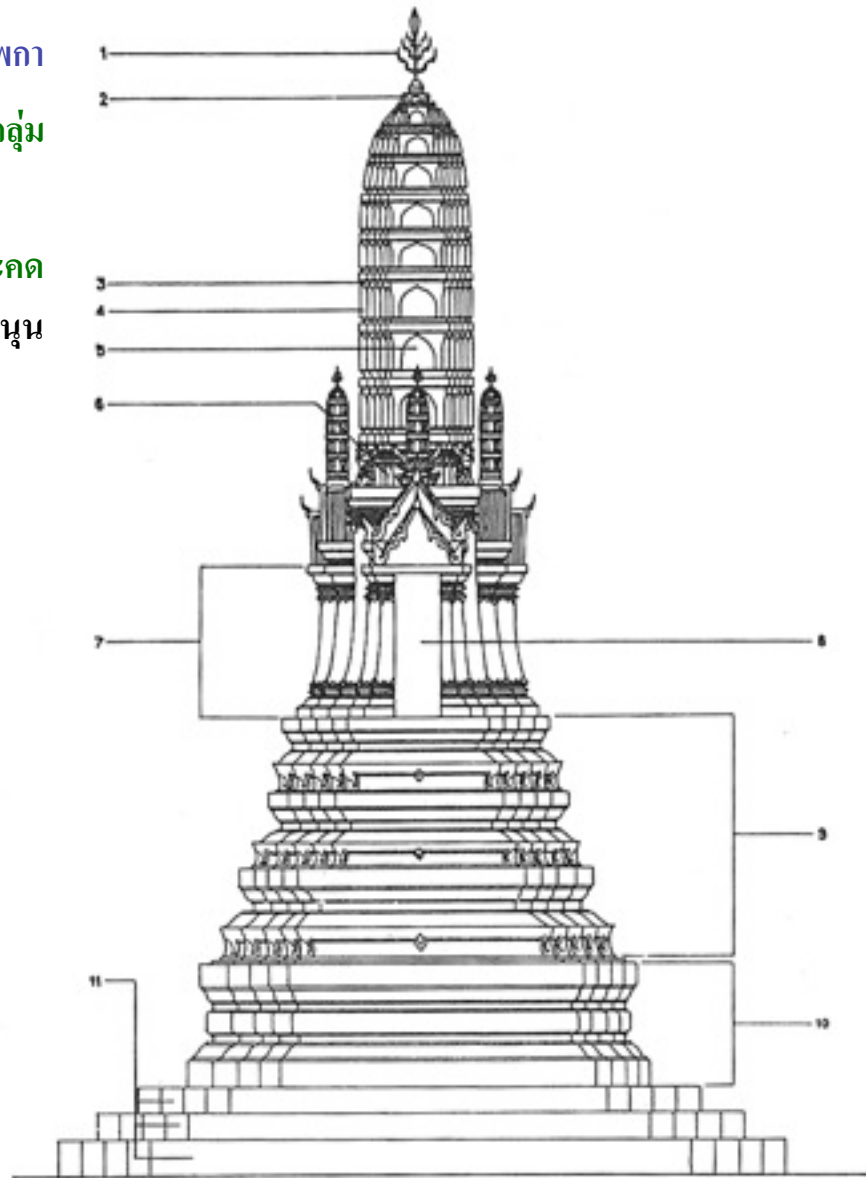
นภศูล / ลำภูชั้น / ฝักเพกา
จอมโมฬี (ยอดสูงสุด) / บัวกลุ่ม

ชั้นรัดประคด

นภศูล / ลำภูชั้น / ฝักเพกา
จอมโมฬี (ยอดสูงสุด) / บัวกลุ่ม

ชั้นรัดประคด
กลีบขนุน

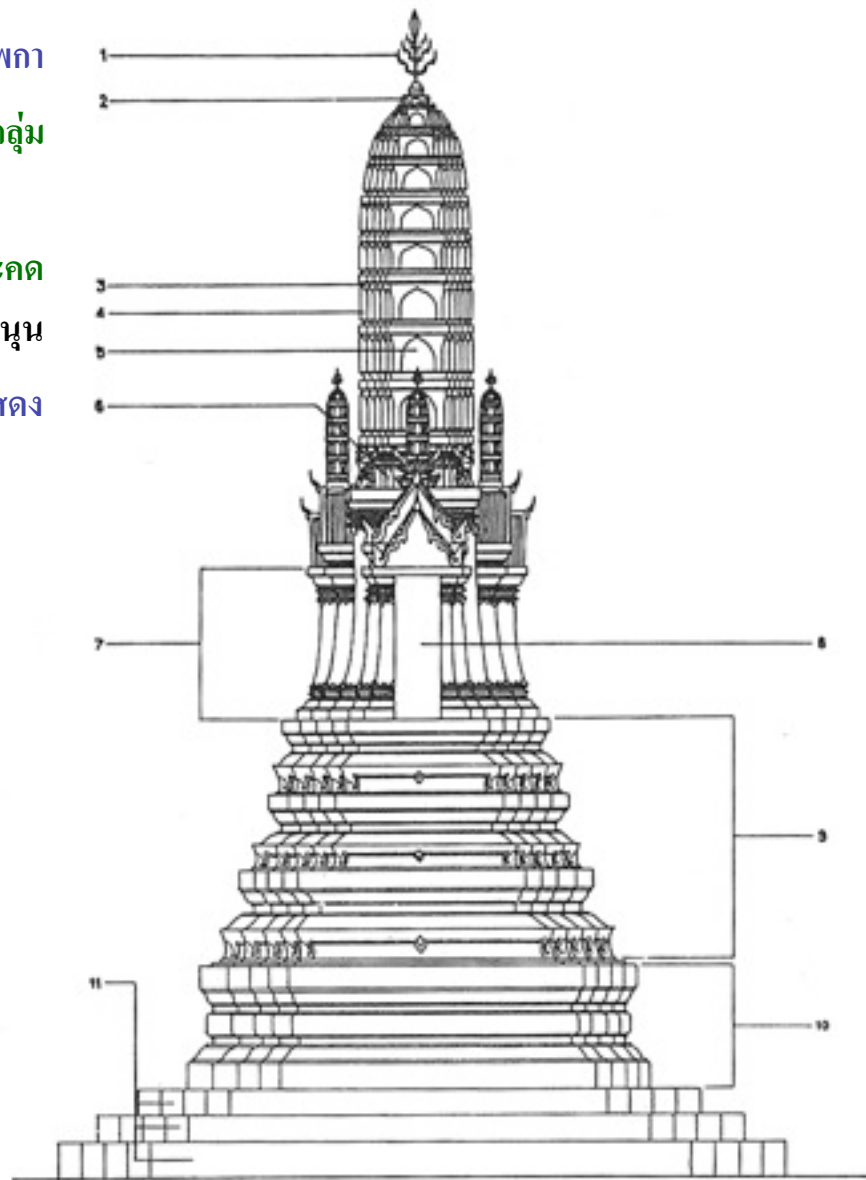

นภศูล / ลำภูชั้น / ฝักเพกา
จอมโมฬี (ยอดสูงสุด) / บัวกลุ่ม

ชั้นรัดประคด

กลีบขนุน

ชั้นอัดง

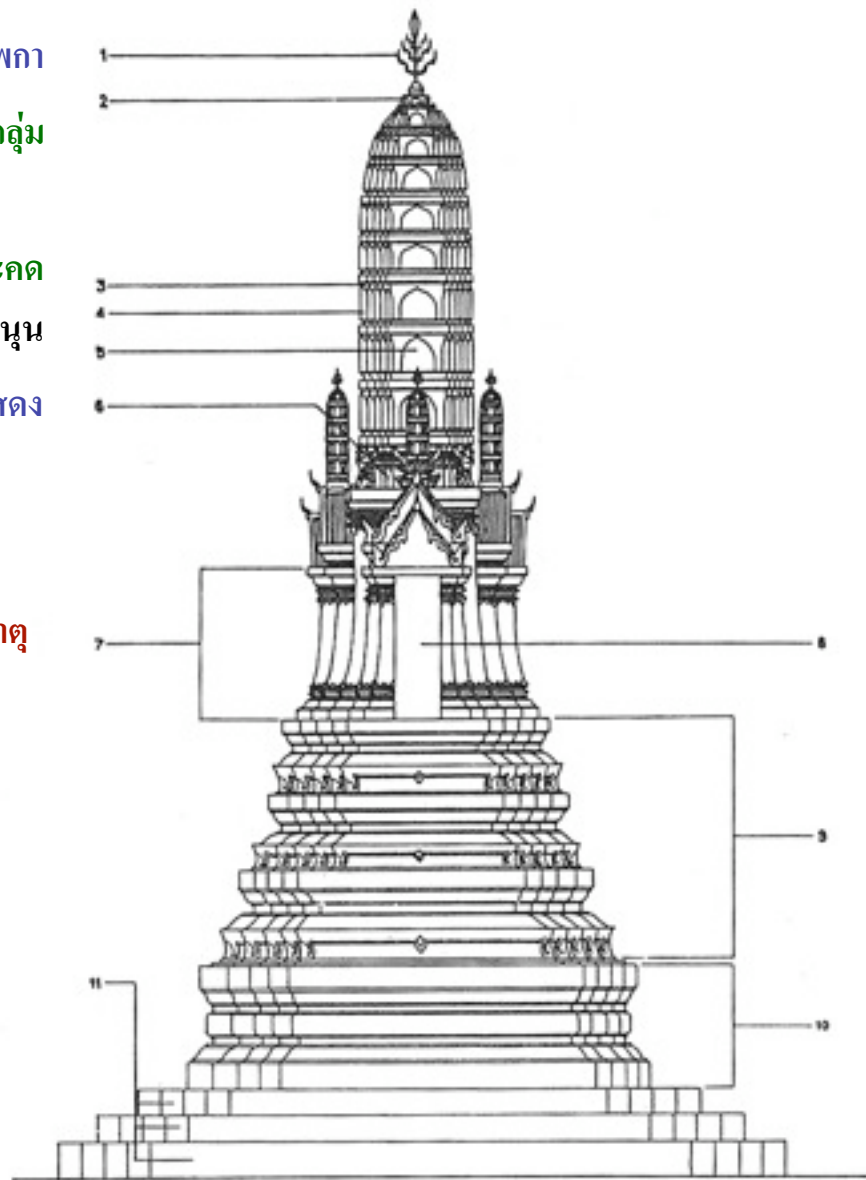
นภศูล / ลัญจัน / ฝักเพกา
จอมโมฬี (ยอดสูงสุด) / บัวกลุ่ม

ชั้นรัดประคด

กลีบขมุน

ชั้นอัดง

เรือนธาตุ

นภศูล / ลำภูชั้น / ฝักเพกา
จอมโมฬี (ยอดสูงสุด) / บัวกลุ่ม

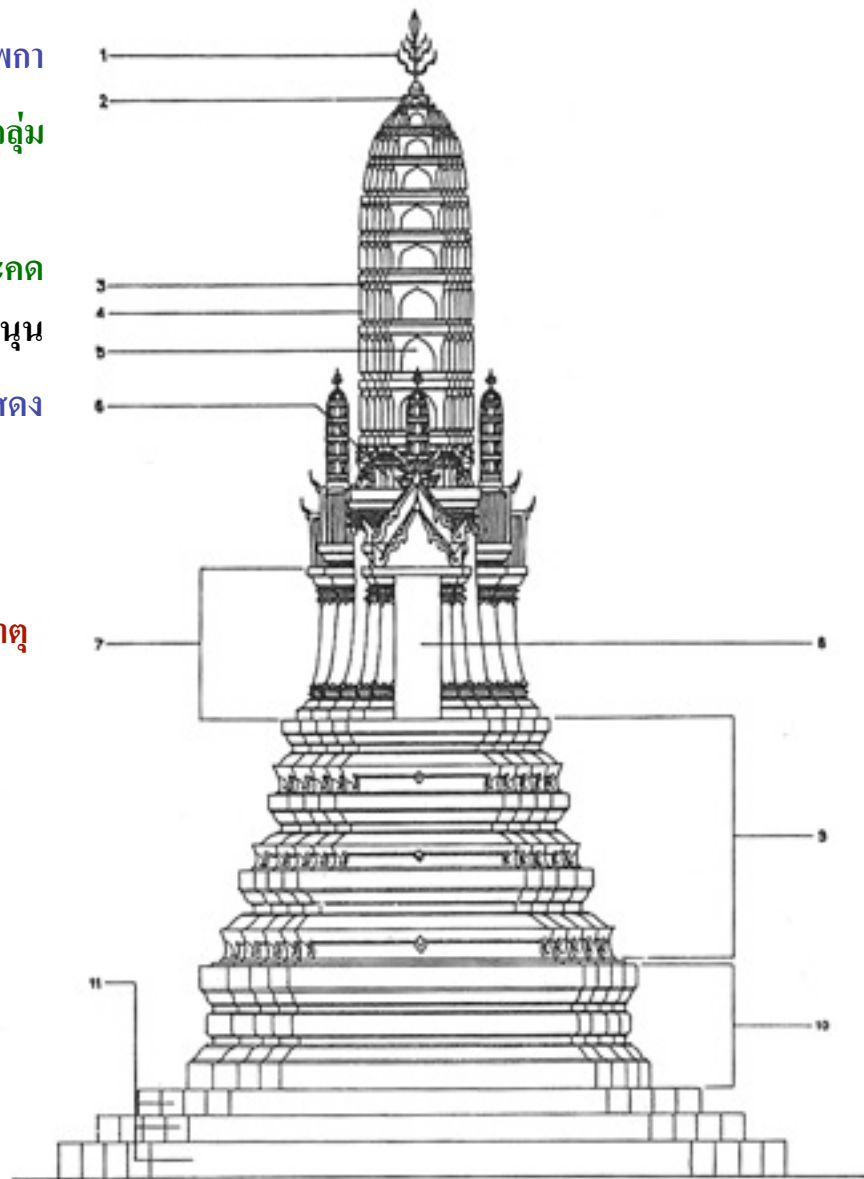
ชั้นรัดประคด

กลีบขมุน

ชั้นอัดง

เรือนธาตุ

ซุ้มจระนำ

นภศูล / ลำภูชั้น / ฝักเพกา
จอมโมฬี (ยอดสูงสุด) / บัวกลุ่ม

ชั้นรัดประคด

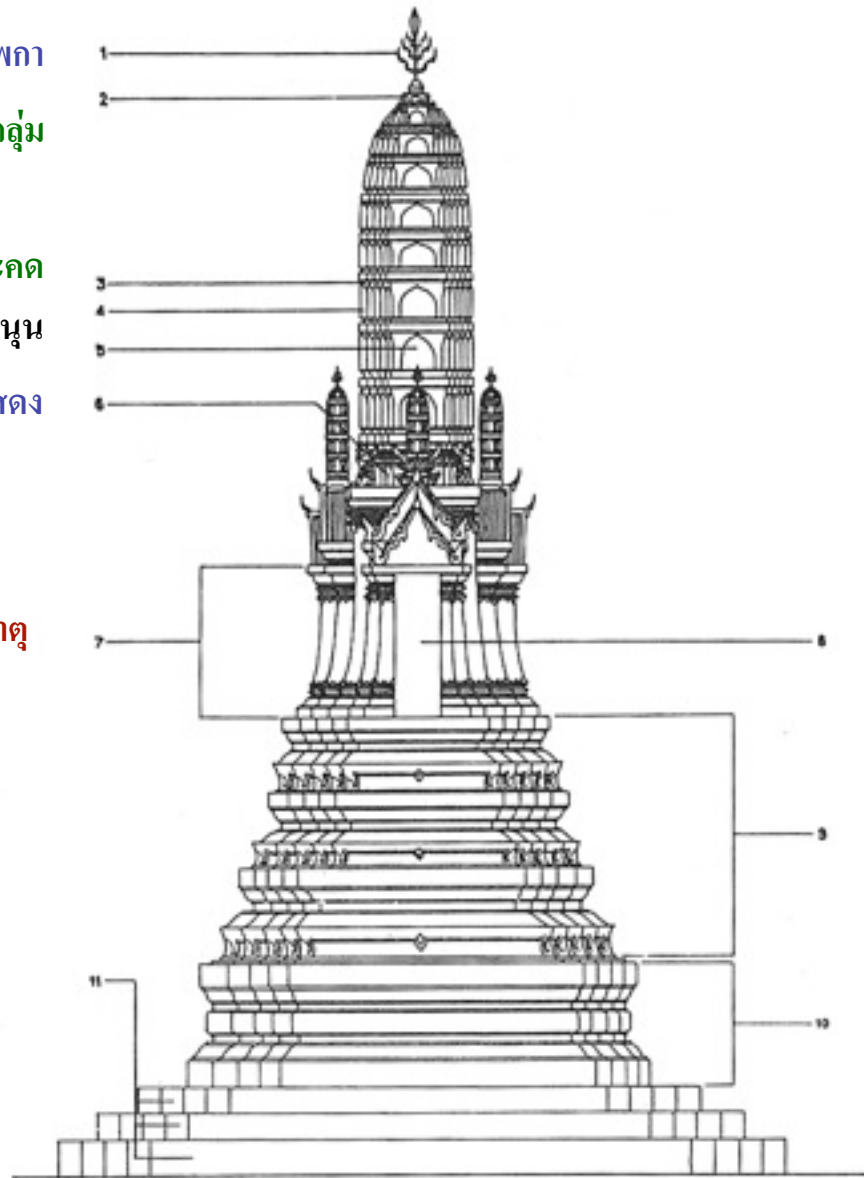
กลีบขนุน

ชั้นอัดง

เรือนธาตุ

ซุ้มจระนำ

ชุดฐานสิงห์

นภศูล / ลำภูชั้น / ฝักเพกา
จอมโมฬี (ยอดสูงสุด) / บัวกลุ่ม

ชั้นรัดประคด

กลีบขมุน

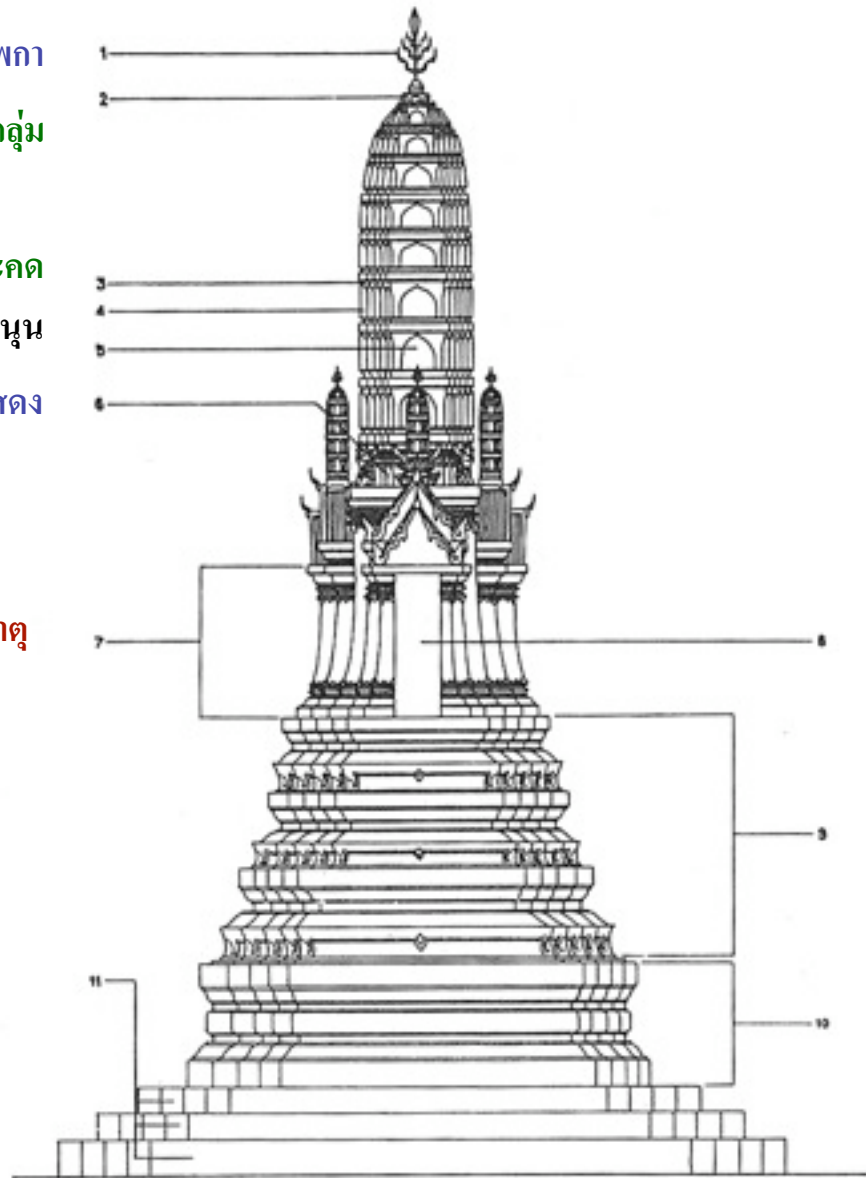
ชั้นอัดง

เรือนธาตุ

ซุ้มจระนำ

ชุดฐานสิงห์

ชุดฐานปัทม์

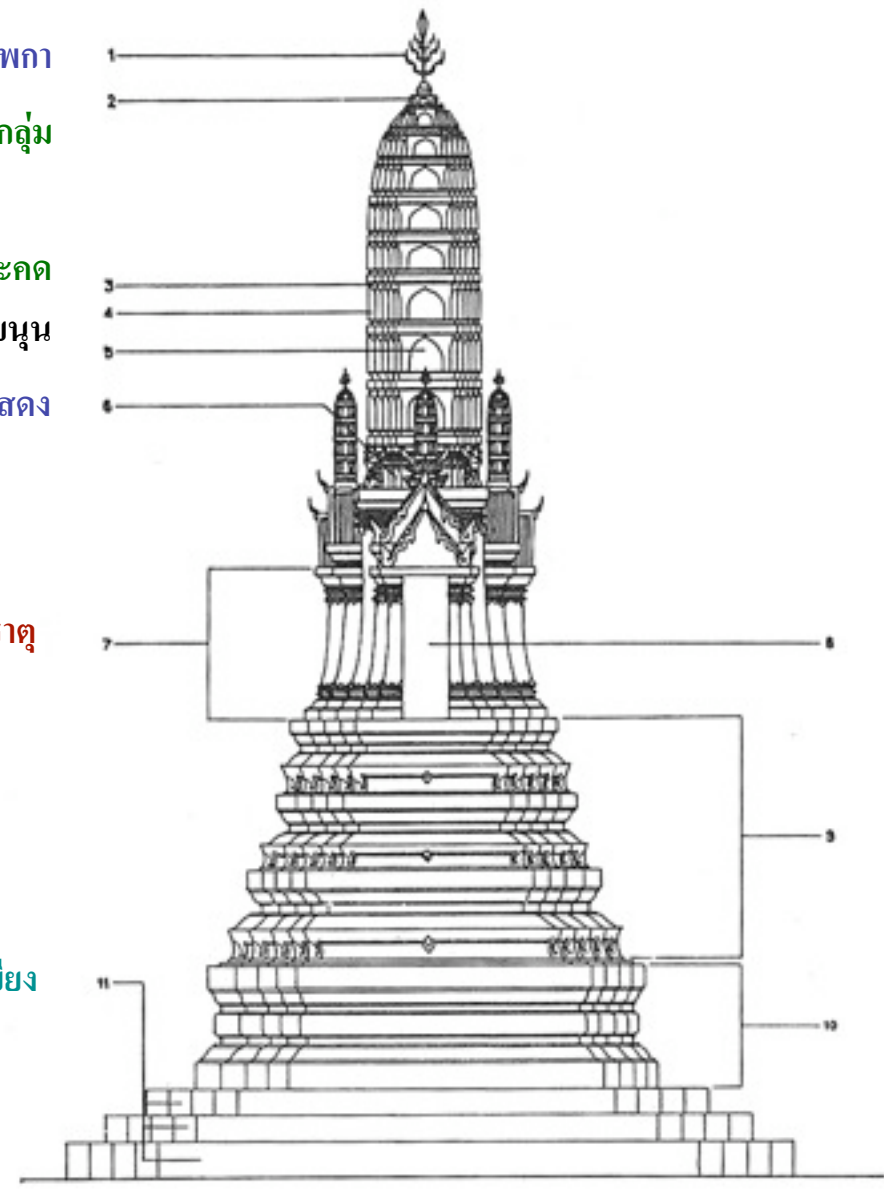

นภศูล / ลังกาชั้น / ฝักเพกา
จอมโมฬี (ยอดสูงสุด) / บัวกลุ่ม

ชั้นรัดประคด
กลีบขมุน
ชั้นอัดง

เรือนธาตุ

ฐานเขียง

ซุ้มจระนำ

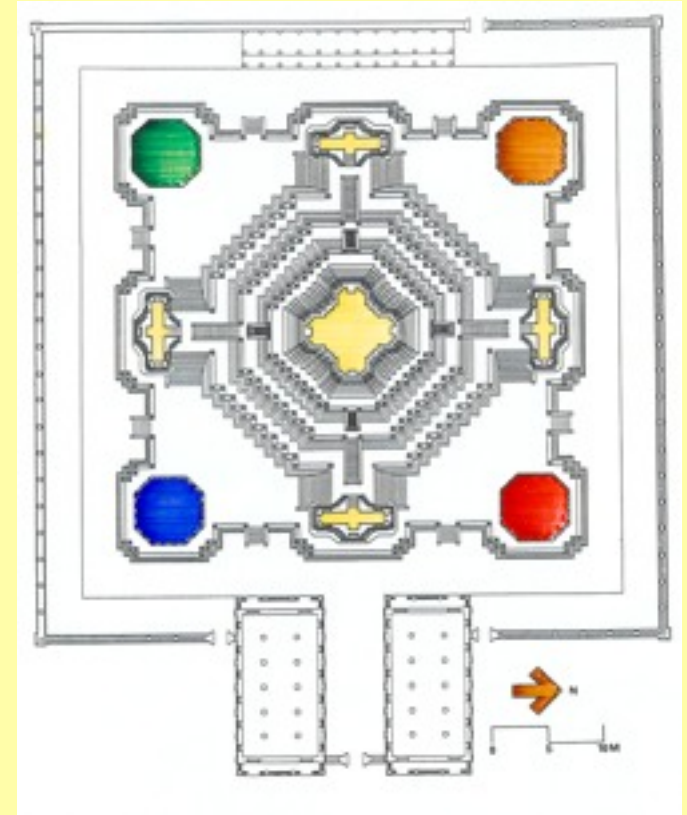
ชุดฐานสิงห์

ชุดฐานปัทม์

คติจักรวาลและการสร้างพระปรางค์แบบไทย

พระปรางค์วัดไชยวัฒนาราม อโยธยา

แผนผังพระปรางค์วัดอรุณราชวราราม กรุงเทพฯ